

Näin munasimme kaiken (vrt. Tom Phillips);
***Miten Suomi pilasi maailman parhaimman
peruskoulun OIKEUDELLISESTI,
TALOUDELLISESTI, PEDAGOGISESTI
ja HYVINVOINNILLISESTI?***

> Kuinka tästä eteenpäin?

YHDENVERTAISESTI

Lapsiystävällinen Suomi ja
(maa)kunta - kestävän
tulevaisuuden avainehto

LAIN VAATIMUSTEN MUKAISESTI

KOULUVERKKO-seminaari
22.5.2025
Suonenjoki, Futuria

Kari Lehtola
Opetustoimen ylitarkastaja emeritus

'Very funny'
Mark Watson

'Entertaining'
Telegraph

'F*cking brilliant'
Sarah Knight

HUMANS

A Brief History of
How We F*cked
It All Up

TOM PHILLIPS

Tom Phillips: *Ihmiset: Miten munasimme kaiken* (Tammi 2019)

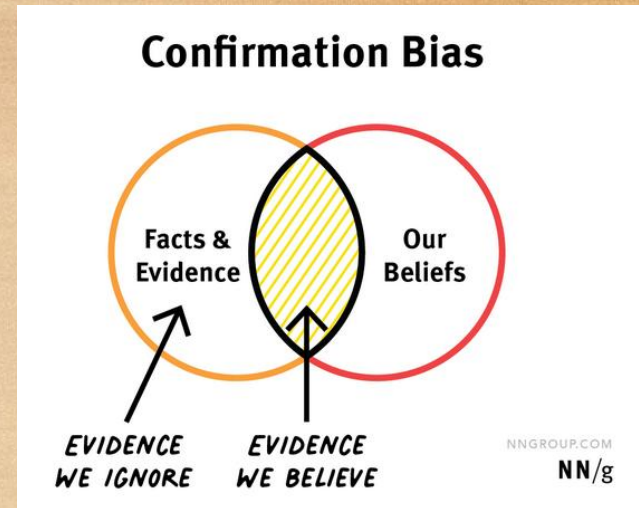
Englanninkielinen alkuteos: *Humans. A Brief History of How We F*cked It All Up* (2018)

KONFORMISMI

VAHVISTUSHARHA

"Valintaa tukeva vinouma"

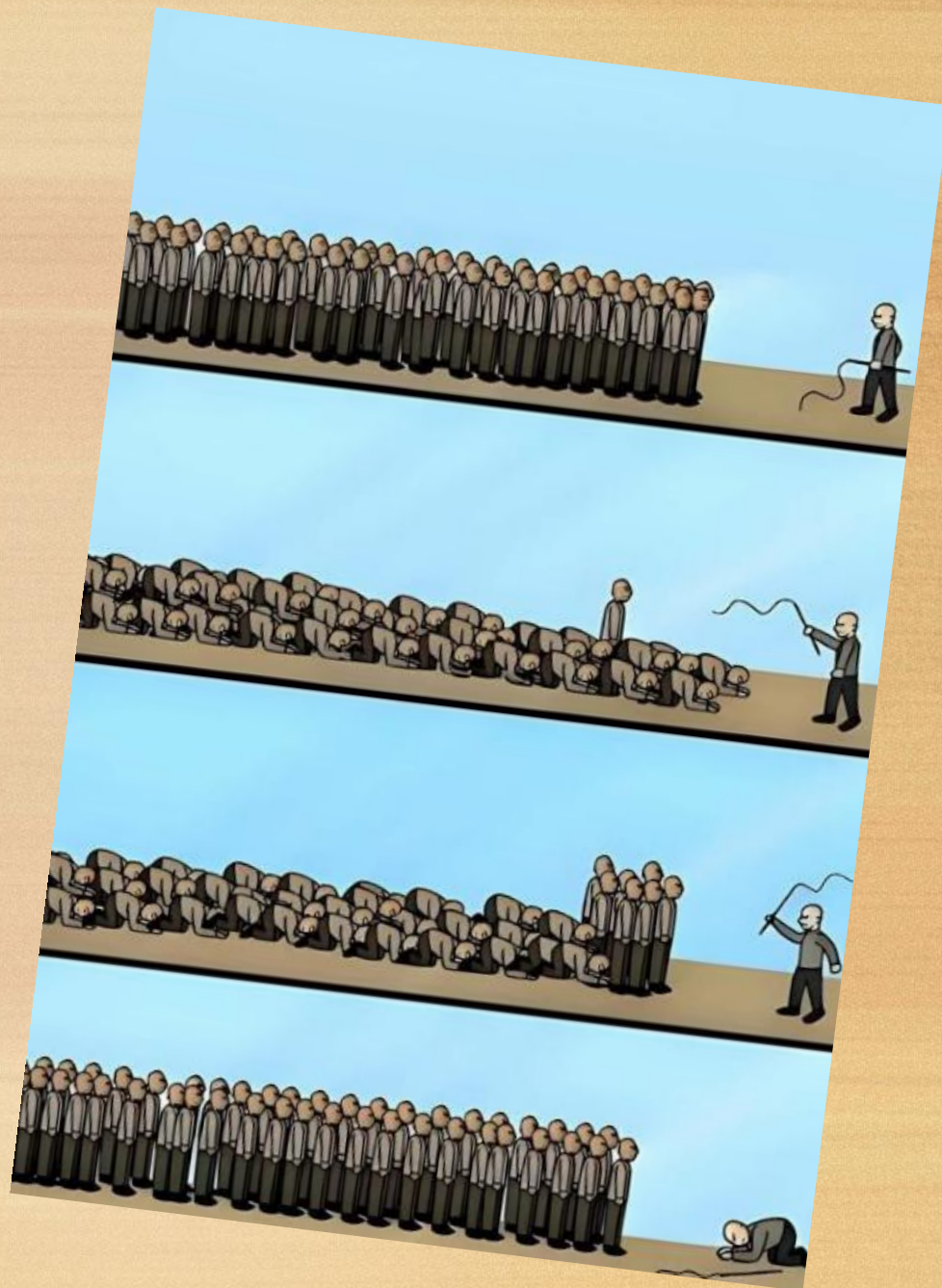
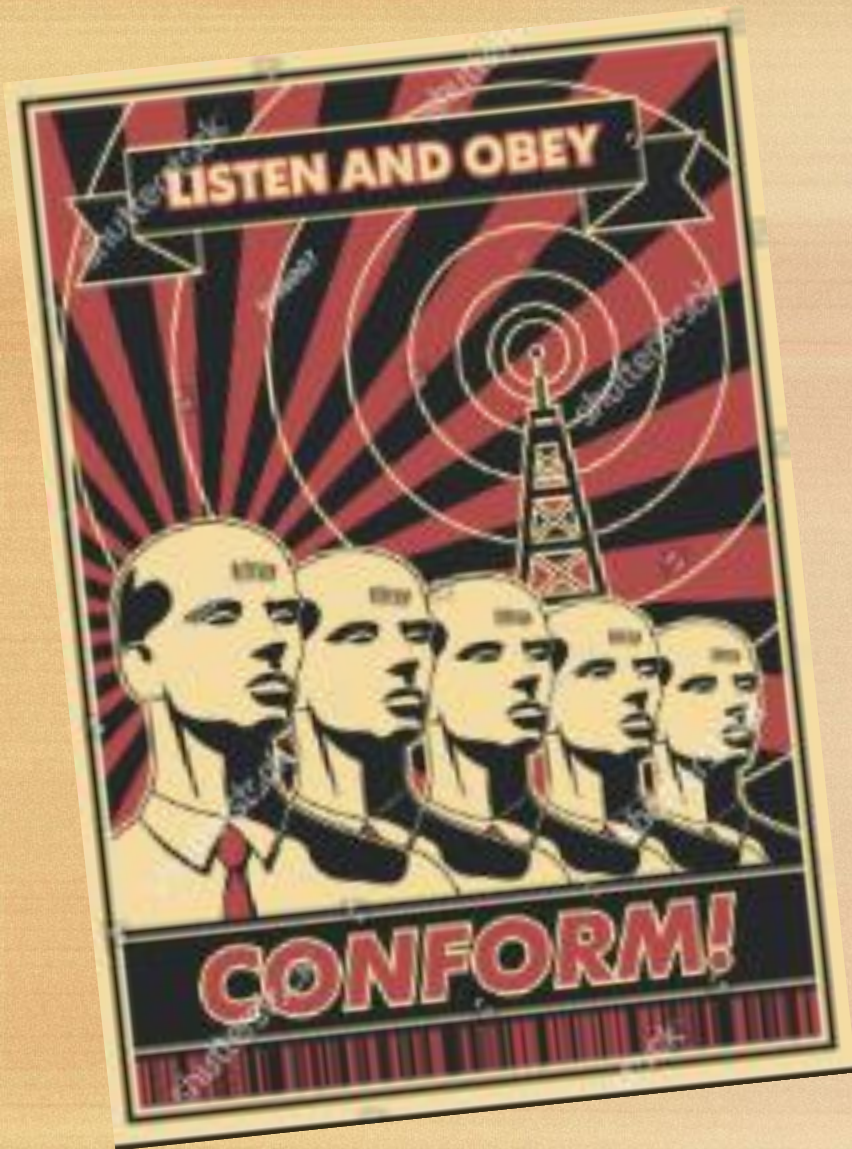
Choice-supportive Bias

Have you ever made a decision, and then later found yourself defending that decision even if it wasn't the best one?

3

MONEYTHOR

KETÄ VARTEN ME

- kansanedustajat + muut päättäjät, kasvatus- ja opetushenkilöstö -

OLEMME OLEMASSA / TEEMME TYÖTÄMME?

LOS - YK:n lapsen oikeuksien sopimus

ollut voimassa 33 vuotta

I Suojelu

/ Protection

II Palvelut ja toimeentulo

”Riittävä osuus yhteisistä
voimavaroista”

/ Provision

III Osallistuminen

/ Participation

**TIESITKÖ
LAPSEN
ON OMA
OIKEUDET?**

- **SYRJINTÄKIELTO** (art. 2)
- **LAPSEN EDUN**
- **HUOMIOONOTTAMINEN** (art. 3)
- **ERITYISEN HUOLENPIDON**
- **VAATIMUS, TERVE KEHITYS** (art. 6)
- **LASTA ON KUULTAVA** (art. 12)

**IHMISOIKEUDET
KUULUVAT JOKAISELLE
IÄSTÄ RIIPPUMATTA.**

**YK:N LAPSEN
OIKEUKSIEN
YLEISSOPIMUS ON
TEHTY TURVAAMAAN
LAPSEN ERITYISIÄ
TARPEITA JA ETUA.**

LAPSEN OIKEUKSIEN YLEISSOPIMUS
hyväksyttiin Yhdistyneiden
Kansakuntien yleiskokouksessa
vuonna 1989. Kaikki maailman
maat kahta lukuun ottamatta ovat
sopimuksen osapuolia. Suomi liittyi
sopimukseen 1991. Sopimus velvoittaa
Suomessa valtiota, kuntia, lasten
vanhempia ja muita aikuisia.

**KAIKKI
LAPSET OVAT
TASA-ARVOISIA**

- ✓ **19 § Lapsen hyvinvoinnin turvaaminen.** Julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia **turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.** + **6 § Yhdenvertaisuus** – ehdoton syrjinnän kieltö
- ✓ **22 § Perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvoite ja 106 § perustuslain etusijäsäännös**

Lapsen oikeuksien sopimus (1989 > Suomi ratifioinut 1991)

- 2 art. Ehdoton diskriminointikieltö > ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimiin (myös *positiivisen diskriminaation* keinoin)
- 3 art. Lasta koskevissa päätöksissä on aina ensisijaisesti harkittava lapsen etu. > > **LAVAn tekemisen välttämättömyys > SI-SO-TE**
- 6 art. Jokaisella lapsella on oikeus elämään. Valtion on taattava mahdollisimman hyvät edellytykset lapsen henkiinjäämiselle ja kehitykselle.
- 12 art. Lapsella on oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.

SUMMA *Lapsen oikeudet ovat aikuisten velvollisuuksia. Viranomaisten on kaikissa lasta koskevissa toimenpiteissään ja päätöksissään arvioitava niiden vaikutukset lapseen, otettava huomioon lapsen etu ja oikeus sekä selvitettävä lapsen mielipide.*

12 artikla: ”Lapsella **oikeus** ilmaista **mielipiteensä** itseään / lasta koskevissa asioissa, ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.”

> *Kuntapäätöksenteossa tätä perusoikeutta loukataan jatkuvasti; hallinto-oikeudet sallivat tämän tapahtua... Esim. kouluverkkoapäätöksenteossa lapset on suljettu pois > oikeus on määritellyt heidät ei-asianosaisiksi - tulkittu lapsiepäystävällisesti hallintolakia (11 §, 34 §) - oman koulunsa olemassaoloa koskevasta päätöksenteosta > koulumatka 20 min. vai 2,5 h ?!*

➡ *Vanhaa toimintakulttuuria ja voimassa olevan lainsäädännön vastaista oikeuskäytäntöä, ei ole Suomessa saatu tässä kohden muutettua. Lapsi-E-P-Ä-ystävällinen oikeudenkäyttö*

28 artikla: Lasten **yhtäläiset oikeudet saada opetusta.**

31 artikla: ”Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään.”

Viranomaiset ovat velvollisia kaikissa lasta koskevissa toimenpiteissään ja päätöksissään arvioimaan päätösten vaikutukset lapsiin

> Mikä on lapsen etu ja oikeus? > se on selvitettävä moniammatillisesti,

on tehtävä (SISOTE)

LAPSIVAIKUTUSARVIO

virt. **YVA** (v. 2005)

‘Child-rights impact assessment’

(ennakkoarviointi, prosessiarviointi, seuranta-arviointi)

Lastensuojelulaki (2007) ja Nuorisolaki (2016) > **lasten elinolosuhteita ei saa heikentää**

✓ Suomen perustuslaki (1999)

- 6 § Yhdenvertaisuus ja 16 § Sivistykselliset perusoikeudet

Perustuslain mukaan kansalaisten yhdenvertaisuus on turvattava Suomessa ... kaikkialla ja jokaiselle yksilölle – ilman syrjintää.

”Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.”

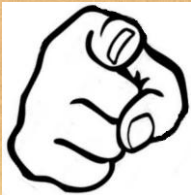
Säännöksellä korostetaan lasten yhdenvertaisuutta sekä suhteessa aikuisiin että toisiin lapsiin.

- 19 § Lapsen hyvinvoinnin turvaaminen

Julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia **turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.**

- 22 § Julkisen vallan – **SINUN** (kansanedustaja, ope, jne. = viranhaltija, oikeusviranomainen tai kuka tahansa, joka käyttää julkista valtaa, toimii virkavastuun alla) – **on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.**

- 106 § Perustuslain etusijäsäännös (mm. kaikilla tuomioistuimilla velvollisuus huomioda perusoikeudet toiminnassaan, päätöstensä ja ratkaisujensa perusteissa; vrt. perusoikeusuudistus v. 1995 sekä uusittu perustuslaki v. 1999)

✓ Kuntalaki (2015)

1 §: Kunnan tulee **edistää asukkaidensa hyvinvointia** ja kestäväää kehitystä alueellaan.

7 §: Kunta hoitaa **itsehallinnon** nojalla itselleen ottamansa ja sille laissa säädettyt tehtävät.

> huolehdittava **palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta** (8 §)

> voi tuottaa **itse, yhteistyössä muiden** kuntien kanssa tai hankkia palvelut **muualta** (9 §)

**AINA LAPSILÄHTÖISESTI – ei organisaatio
tai esim. koulurakennus edellä, vaan LAPSI EDELLÄ**

Elinkelpoisen koulun lakkautus on kuntalain 37 §
ELINVOIMAVELVOITTEEN (-kuntastrategian-)
vastainen.

> olisi tehtävä **elinvoimavaikutusten analyysi** maaseutualueella

✓ Perusopetuslaki (1998)

2 §: Opetuksen tulee edistää **sivistystä** ja **tasa-arvoisuutta** yhteiskunnassa sekä oppilaiden **edellytyksiä osallistua** koulutukseen. - -

On turvattava riittävä **yhdenvertaisuus** koulutuksessa **koko maan alueella**. (vrt. perustuslaki: ehdoton syrjintäkielto esim. riippumatta oppilaan asuinpaikasta; vrt. termi ”LÄHIKOULU”)

3 §: Opetus järjestettävä **ikäkauden ja edellytysten mukaisesti** siten, että se edistää oppilaiden **tervettä kasvua ja kehitystä**. Tulee olla **yhteistyössä kotien kanssa**.

3 a § (11.3.2022/163, **UUSI**) **Lapsen edun ensisijaisuus.**

Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

24 §: Oppilaan työmäärä saa olla enintään sellainen, että hänelle koulunkäyntiin, **koulumatkoihin** ja kotitehtäviin käytettävä aika huomioon **ottaen jää riittävästi aikaa lepoon, virkistykseen ja harrastuksiin.**

Mitä perusopetuslaki määrää koulumatkoista?

~~6 §: Opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat - - mahdollisimman lyhyitä ja turvallisia.~~

32 §: Maksuton koulukuljetus, jos koulumatka > 5 km tai jos matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioiden muodostuu liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi.

Koulumatka saa odotuksineen kestää enintään

a) 2,5 h ja b) 3 h, jos oppilas

On lainvastaista siirtyä suoraan 32 §:ään ja jättää 6 § ja muu lainsäädäntö huomiotta !

Maksiminormista on tullut tavoitenormi

Jos oppilas hakeutuu muuhun kuin lähikouluunsa, ei kunta ole velvollinen järjestämään kuljetusta.

29 §: OPETUKSEEN OSALLISTUVALLA ON OIKEUS TURVALLISEEN OPIKELUUYMPÄRISTÖÖN.

- > Opiskelu ympäristön tulee olla turvallinen / terveellinen niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin.
- > 29 § asettaa opetuksen järjestäjälle **kokonaisvastuun oppilaiden kaikkinaisesta turvallisuudesta** (koskee myös koulukuljetuksia; tietyin edellytyksin myös koulumatkoja).
- > **perusopetuksessa siis myös koulukuljetukset ovat osa koulun toimintaa** > kuljetukset on järjestettävä hyväksyttyjen kasvatustavoitteiden mukaisesti ja niin että ne edistävät lapsen tervettä kasvua

- **SI-SO-TE monialaiseen yhteistyöhön** täydennyksenä lainsäädäntökohta koskien 1.1.2023 perustettuja uusia hyvinvointialueita, joille siirtyi alueensa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon (ja pelastustoimen) järjestämisvastuu.
 - Kunnan tulee saada sote-konsultaatiota lapsia koskevan päätöksenteon lapsivaikutusarvioon (LAVA) omalta hyvinvointialueeltanne, josta tulisi nimetä sekä sosiaali- että terveysalan asiantuntija arvioimaan päätösvaihtoehtojenne mahdollisia sosiaali- ja terveysvaikutuksia lapsiin (niiden lasten osalta, joihin päätöksillä on tai saattaa olla vaikutusta). Mikäli lapsivaikutuksia ei ole, tulee sekin em. asiantuntijoiden todeta (omilla nimillään; vrt. Suomen perustuslain mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta).
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6.2 § sekä 6.4 § ja 7.4 § mukaan**
 - ”kunnan on otettava päätöksenteossaan **huomioon päätöksensä** arvioidut **vaikutukset** ihmisten **hyvinvointiin ja terveyteen** väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho.”
 - Lain 6.4 §:n mukaan ”Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa** ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan.”
 - Lain 7.4 §:ssä asetetaan vastaava **velvoite hyvinvointialueelle toimia yhteistyössä kunnan kanssa**. Em. lainkohdat kannustavat yhteistyöhön myös palveluverkon muutosten (sekä vastaavien päätösten) ja lapsivaikutusten (LAVA) arviointien yhteydessä.
- YK:n **Lapsen oikeuksien sopimuksen** mukaan (1989, jonka Suomi ratifioinut 1991) Suomi (koskee valtiota ja jokaista Suomen kuntaa) on sitoutunut takaamaan **lapsen erityissuojelun**.

Toisin sanoen

Jos opetuksen järjestäjän (so. kunnan) kouluverkkopäätöksenteossa ja siihen liittyvässä valmistelussa **on jätetty**

- selvittämättä ja huomiotta po. koulun/koulujen lasten mielipide sekä
- selvittämättä ja arvioimatta monialaisesti (väh. SISOTE), mikä on po. lasten etu ja oikeus

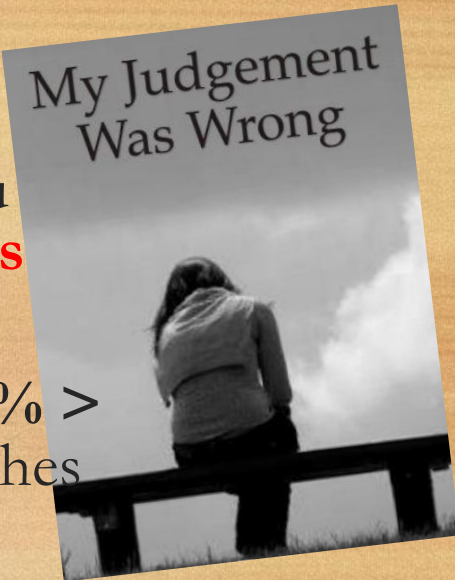
on päätösprosessi ollut voimassa olevan Lapsen oikeuden sopimuksen, perustuslain ja hallintolain vastainen (ml. myös perusopetuslaki, lastensuojelulaki ja nuorisolaki).

Perustuslainmukaisuuden arviointi (kattaa myös KV ihmis- ja perusoikeussop.)

➡ tähän mennessä siis lähes kaikki Suomessa tehdyt kouluverkkopäätöksenteot ovat olleet lainvastaisia.

CONCLUSION

- Suomessa on viimeisen 30 vuoden aikana kohdistettu **historiallinen ja systeeminen perusoikeusloukkaus maaseutualueiden lapsia kohtaan.**
- Maaseutualueiden kouluista on lakkautettu NOIN 96 % > se minkä viisi sukupolvea rakensi, on yksi sukupolvi lähes kokonaan purkanut
- Monien maaseutulasten joka päiväinen koulumatka-aika omaan ”lähikouluun” on kasvanut lähelle 2,5 tuntia.
- Kouluverkkopäätöksenteossa opetuksen järjestäjät ovat ohittaneet lähes kaikki lasta suojelevat oikeusnormit – oikeusjärjestelmämme on sallinut tämän tapahtua.

Perus- ja ihmisoikeuksien lähtökohtana on ihmisten ja alueiden yhdenvertaisuuden edistäminen sekä heikommassa asemassa olevien oikeuksien turvaaminen. Kaikessa päätöksenteossa on aina ensin turvattava lapsen edut ja oikeudet.

LOS-valtioiden tulee taata jokaisen lapsen oikeudet **ilman minkäänlaista erottelua tai syrjintää** lapsen tai lasten väliseen seikkaan liittyen > valtioilta edellytetään aktiivisia toimenpiteitä syrjinnän tunnistamiseen ja puuttumiseen.

"Oikeuslaitos kruununjuristina koululakkautuksissa"

Kuntalehti

24.3.2025 klo 9:00

Norjan perusopetuslaki (Opplæringslova § 7-1) velvoittaa kunnat järjestämään opetuksen "lähellä kotia". Norjassa lasten etua ja "lähellä kotia" -periaatetta sovelletaan tiukasti. Esimerkiksi vuonna 2016 Norjan korkein oikeus (Høyesterett) totesi, että kunta ei ollut riittävästi arvioinut lasten hyvinvointia (esim. matkojen vaikutus terveyteen). Päätös kumottiin, ja kunta veloitettiin tekemään uusi arviointi.

Ruotsin koululaki (Skollagen 10 kap. § 32) takaa oikeuden lähikouluun. Lapsen oikeudet (Barnkonventionen) on sisällytetty lakiin vuodesta 2020, mikä on vahvistanut niiden roolia. Esimerkiksi vuonna 2021 Skellefteån kunta lakkautti maaseudun koulun. Vanhemmat valittivat hallinto-oikeuteen (Förvaltningsrätten), joka katsoi, että kunta ei ollut riittävästi selvittänyt koulumatkojen vaikutuksia lasten terveyteen ja yhdenvertaisuuteen. Päätös palautettiin uudelleen valmisteltavaksi.

Isossa Britanniassa Education Act 2016 edellyttää, että lakkautuksista tehdään kattava vaikutusten arviointi, erityisesti maaseudulla. Laki suojaa maaseudun kouluja "presumption against closure" -periaatteella. Esimerkiksi vuonna 2019 Highland Council yritti sulkea maaseudun koulun. Scottish Land Court kumosi päätöksen, koska vaikutukset lasten hyvinvointiin ja yhteisöön oli aliarvioitu. Kunta veloitettiin pitämään koulu auki.

Lapsen edun ensisijaisuuden periaate jää meillä toteutumatta, koska sen tueksi ei saada riittävästi voimaa. Suomessa kuntien itsehallintoa pidetään tärkeämpänä kuin lasten etua. Oikeusvaltioperiaate ei voi toteutua, jos oikeuslaitos asettuu kruununjuristin asemaan.

Kari Lehtola

Opetustoimen ylitarkastaja emeritus

Lahti

Kari Lehtola, opetustoimen ylitarkastaja emeritus

- 1990-luvun alusta lähtien perusasteen alakouluja on lakkautettu n. 100 koulun vuosivauhdilla

- **1990-luvun** alussa meillä oli 4 847 **peruskoulua**... v. **2024** niistä oli jäljellä **1 974**

- > peruskouluista on siis lakkautettu **59 %**

- **1990 oppilaita** oli 587 000 ja vuonna **2024** heitä oli 533 400

- > peruskoululaisten määrä on siis laskenut **9 %**

- Kunnat ovat lakkauttaneet kouluja lähes pelkästään maaseutualueilla – eivät juuri laisinkaan kuntakeskuksissa.

- **Maaseutualueiden kouluista on lakkautettu n. 96 %; lakkautusraja ennen 12 - 20 opp > nyt 100 opp. (ka)**

- **Koulukuljetus-ajat (/ -reitit) on optimoitu ”säästöjen vuoksi” maksiminormien mukaan 2,5 h:een päivässä (< 13-v)**

- Onko ollut **KOHTUULLISTA, OIKEASUHTAISTA, YHDENVERTAISTA** ja maaseutulasten **ETUJEN** ja

- OIKEUKSIEN mukaista?**

- Meillä on nyt saman verran kouluja kuin 1800-luvun lopulla

- > käytännöllisesti katsoen lähes kaikki maaseutualueen koulut on onnistuttu lakkauttamaan.

- > vrt. 1898 säädetty piirijakoasetus, sen lähtökohta ja tavoite: kaikille lapsille aito LÄHIKOULU

- Koululakkautuksista on tullut **TABU**. Koululakkautustutkimusten teko on kulissien takana estetty

- (takana vahvat yht.kunnalliset tahot; esim. eivät olisi palvelleet VM:n, OKM:n ja esim. Kuntaliiton intresseitä)

- MUTU palvelee paremmin kuin tieto. Mitkään väittämät

- säästöihin, opetuksen laadun paranemiseen, oppilaiden oikeuteen

- ja hyvinvointiin eivät ole toteutuneet – **HEIKENTYNEET OLEELLISESTI**

- Mielestäni kysymyksessä on ollut

- MAASEUTULASTEN YHDENVERTAISTEN ETUJEN JA**

- PERUSOIKEUKSIEN JÄRJESTELMÄLLINEN**

- LOUKKAAMINEN, IHMIS- ja PERUSOIKEUSRIKOS.**

- Tullut MAAN TAPA. LAPSIEPÄYSTÄVÄLLISILLÄ OIKEUSKÄYTÄNTEILLÄ**

- ON NÄILTÄ ”MAAN HILJAISILTA” VIETY KOKONAAN OIKEUSSUOJA**

- (kun kysymyksessä on ollut pienen maaseutulapsen oikeudesta aitoon lähikouluun).

**TILANNEKUVA
PÄHKINÄNKUORESSA**

**Suuruuden
ekonomia ja
keskittämisen
ideologia**

Päivittäinen koulumatka-aika alakouluikäisillä kuljetusoppilailla

Aluehallintovirastoalue	1–2,5 tuntia	alle 1 tunti
Etelä-Suomen avi	61%	36%
Itä-Suomen avi	58%	42%
Pohjois-Suomen avi	56%	44%
Länsi- ja Sisä-Suomen avi	48%	52%
Lounais-Suomen avi	45%	55%
Lappi	35%	62%

Lähde: Aluehallintovirastot, grafiikka: Leena Luotio / Yle

Näissä maakunnissa alakoululaisten kuljetusaika on pisin

Maakunta	1–2,5 tuntia	alle 1 tunti
Uusimaa	64%	36%
Etelä-Karjala	64%	36%
Pohjois-Karjala	62%	38%
Pohjois-Savo	60%	40%
Etelä-Savo	58%	42%

Lähde: Aluehallintovirastot, grafiikka: Leena Luotio / Yle

NEWS

[Home](#) | [Israel-Gaza war](#) | [War in Ukraine](#) | [Climate](#) | [Video](#) | [World](#) | [UK](#) | [Business](#)

Bad local transport linked to failing schools

4 March 2020 · [Comments](#)

Even without much deprivation more isolated pupils are substantially more likely to under-perform and less likely to be judged outstanding.

• Across schools, **31%** of those with **fast** transport links are graded as **outstanding**.

• Among schools in places with **slow travel times**, **17%** are **outstanding**.

> HUOM! Jo puolituntia on merkittävä aikaraja koulumatka-ajalle > sen jälkeen oppimistulokset heikkenevät asteittain > jopa 14 % jo vähän yli puolen tunnin koulumatka-ajan johdosta.

Where poor public transport is combined with high levels of deprivation, there is a "double whammy", say researchers.

(Anna Vignoles, a professor in education at Cambridge University)

OPETTAJAN – KOULUN – OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN PERUSTEHTÄVÄ

= Opettajan
PROFESSIO

OPPILAAN TERVEEN KASVUN

JA

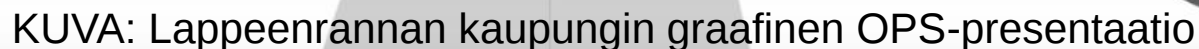
HYVÄN OPPIMISEN EDISTÄMINEN

so. koulun tai hallinnon edustajat toimivat virkavelvollisuuksiensa vastaisesti, jos toimenpiteet eivät edistä yllä mainittua perustehtävää

Kohtaamista tukevaa koulu- ja oppilaitoskulttuuria
- yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemus todeksi

KUNNAT + HVA >
vahvaan yhteistyöhön perustuva
SI-SO-TE
ENNALTAEHKÄISEVÄ HYVINVOINTITYÖ KEHIIN !

Mitä nuoremasta oppilaasta on kysymys, sitä tärkeämpi seikka on, että koulu sijaitsee lähellä lapsen luontaista elinpiiriä (vrt. PoL 6 §). Laadukas peruskoulu voi olla yhtä lailla suuri tai pieni, se voi sijaita niin maaseudulla kuin kaupunkikeskuksessakin.

Merkityksellisintä on, että koulu on lähialueen lapsille (etenkin vuosiluokat 0–6) rakennettu, pedagogista hyvinvointia tukeva koulu, jossa on huomioitu po. alueen erityispiirteet ja tarpeet.

- Suomessa tarvitaan niin yhdysluokka- (/multiage-/moni-ikäis-) kuin vuosiluokkapedagogiikkaakin. Tutkimusten mukaan **yhdysluokkapedagogiikka on vähintään yhtä laadukasta kuin vuosiluokka-pedagogiikkakin**. Yhdysluokkapedagogiikalla saavutetaan paremmat tulokset **sosiaalisten taitojen ja yhteisöllisyyden** edistämisessä (vrt. uuden OPS:n tavoitteet).
- On enemmän tarkoitushakuisesti kuin tutkimukseen perustuen väitetty (ja monissa kunnassa myös jo linjattu), että alakoulussa voi olla minimissään 3 perusopetusryhmää, so. VL:t 0–2, 3–4, 5–6. Aivan **hyvin voi olla myös 2 PORria** (esim. 0–2 ja 3–6), jos se muuten oppilaslukumäärän ja -profiilin mukaan on tarkoituksenmukaista.

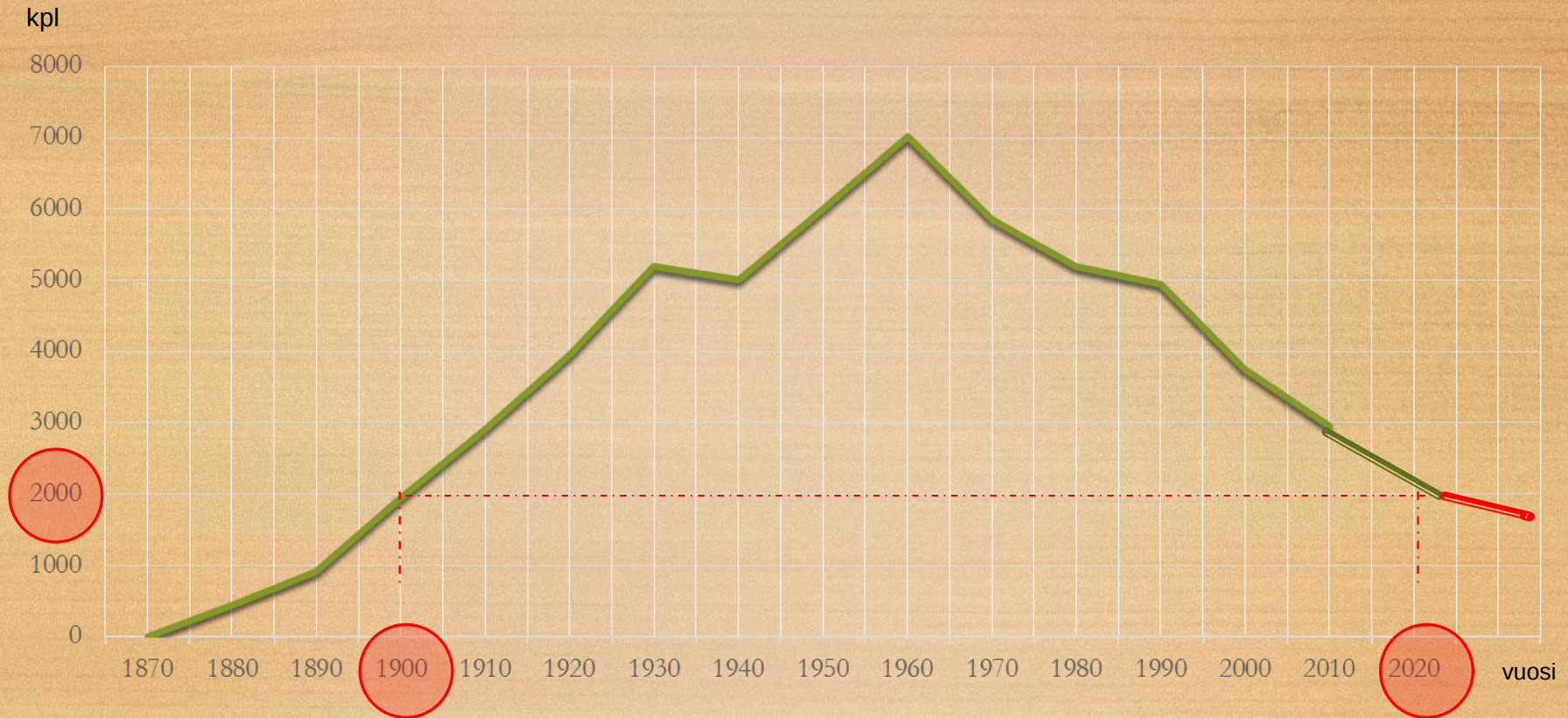
OPS 3/3 *Mitä perusopetusta koskeva lainsäädäntö ja normit (esim. OPS-perusteet) sanovat etäopetuksesta*

Lyhyesti:

- Oppivelvollisuusikäisten perusopetusta ei ole mahdollista toteuttaa kokonaan / täysin etäopetuksena. Mutta etäopetuksen käyttö opetuksen tukena on muuten on täysin mahdollista ja suotavaa (huom. kirjattava paikalliseen OPS:aan).
 - > etäopetuksen aikana oppilaan luona oltava aina valvova, osaava aikuinen, jonka ei kuitenkaan tarvitse olla opettaja.
- PoL 46 § ”Muiden kuin oppivelvollisten opetus” (100 % etänä ok)
- PoL 29 § ”Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön”
- PoL 30 § ”Oikeus saada työpäivinä OPS:n mukaista opetusta. Opetusryhmät tulee muodostaa niin, että OPS:n tavoitteet voidaan saavuttaa”

PÄÄTTÄJÄT ELÄNEET KOULULAKKAUTUSKUPLASSA!

Perusasteen koulujen (= kansa- ja peruskoulujen) määrän kehityskaari Suomessa

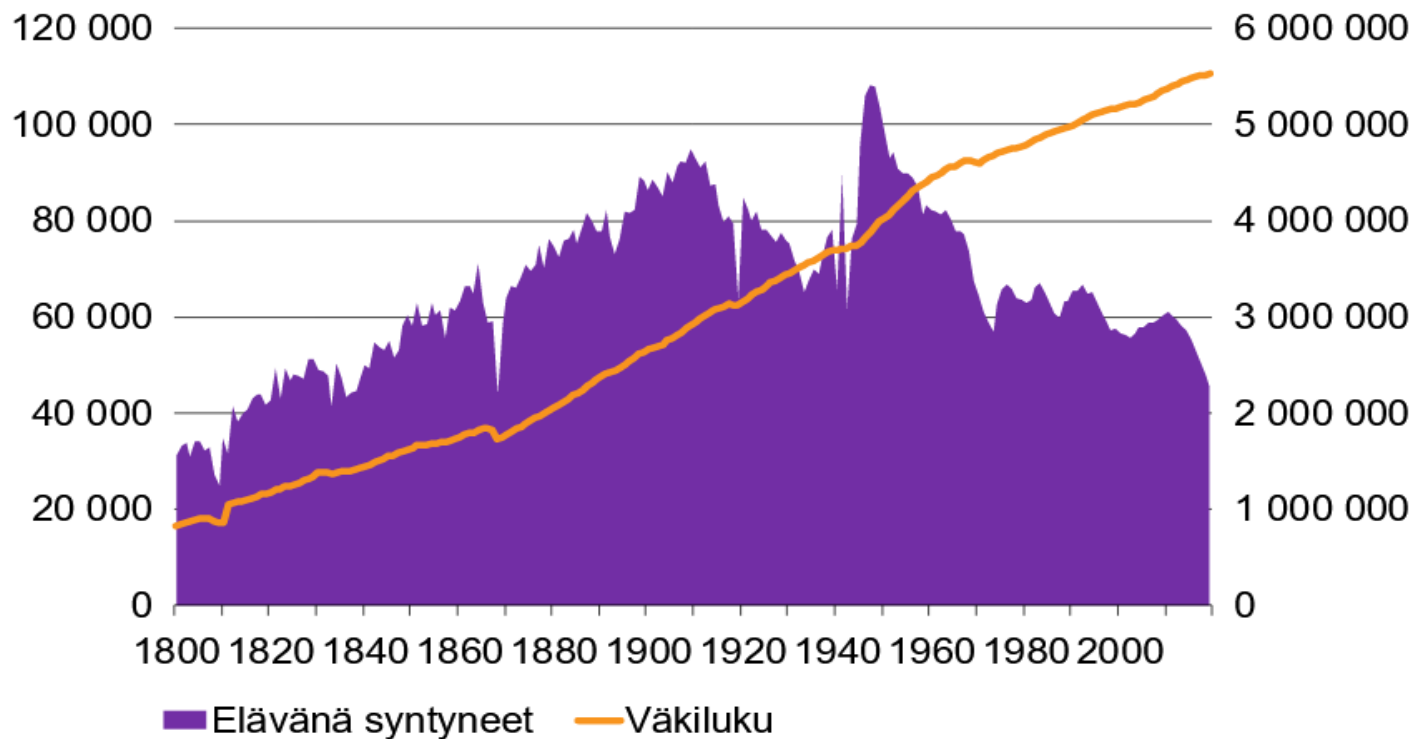

30 vuoden aikana olemme taantuneet 1800-luvun lopun tilanteeseen

= ennuste
nykykehityksellä

KUVIO 1. ELÄVÄNÄ SYNTYNEET JA VÄKILUKU VUOSINA 1800–2019

Lähde: Tilastokeskus 2021, Syntyneet ja väestörakenne

- Kouluja on lakkautettu 4 – 5 kertaa enemmän kuin lapsimäärän väheneminen olisi edellyttänyt > ***Keskittämisen ja suuruuden ideologia*** jyrännyt myös lain alleen
- ***Itseään toteuttavat ennusteet.*** Julkinen valta on kiihdyttänyt itse omilla toimillaan lapsimäärän vähenemistä Suomessa (vrt. esim. Ruotsi ja Norja)
- Vuonna 2018 lapsia syntyi ensimmäistä kertaa 150 vuoteen alle 50 000.

**SISÄINEN
VUOKRA**

Usein kunnissa
kuultua:

**"Meillä
säästetään
seinissä..."**

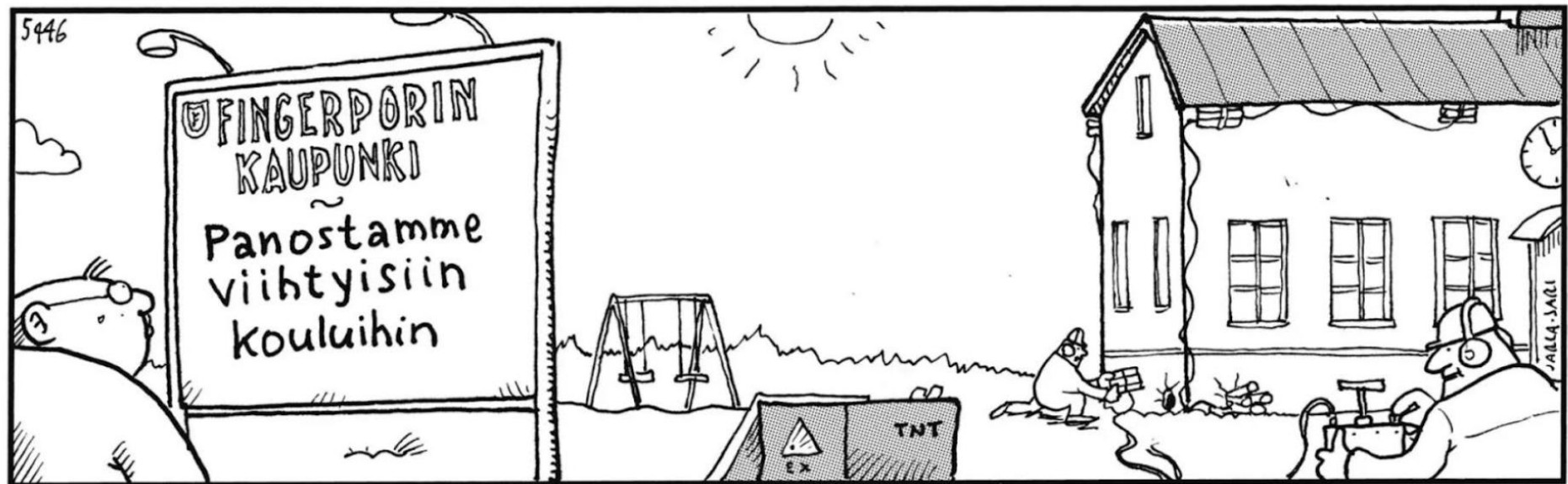
**... ja
panostetaan
perusopetuksen
laatuun"**

**Sen sijaan
taajaman ja
maaseudun
lapsia meillä
ei säästetä**

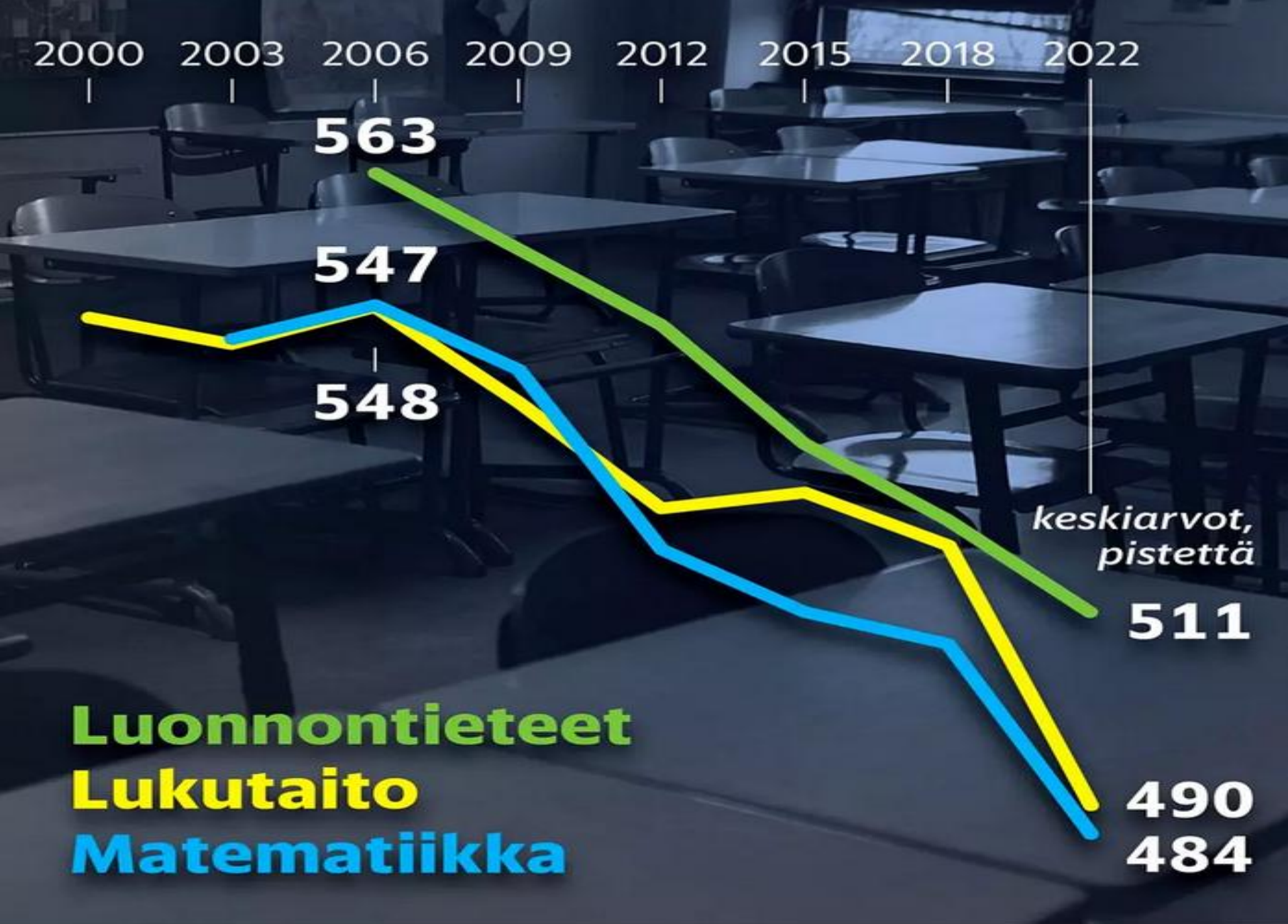
**Missä
säästöt?**

**Oppilaiden
osaamisen taso
on ollut
selkeässä
laskussa...
PISA, TIMSS,
PIRLS...**

©Pertti Jarla

Lähes kaikki rehtorit kertovat mielenterveyden haasteiden lisääntyneen peruskoulussa – "Aikuisten pahoinvointi heijastuu lapsiin"

OPPILAIKEN MIELENTERVEYDEN HAASTEET OVAT LISÄÄNTYNEET KOULUSSANNE...

Kahden viime vuoden aikana?

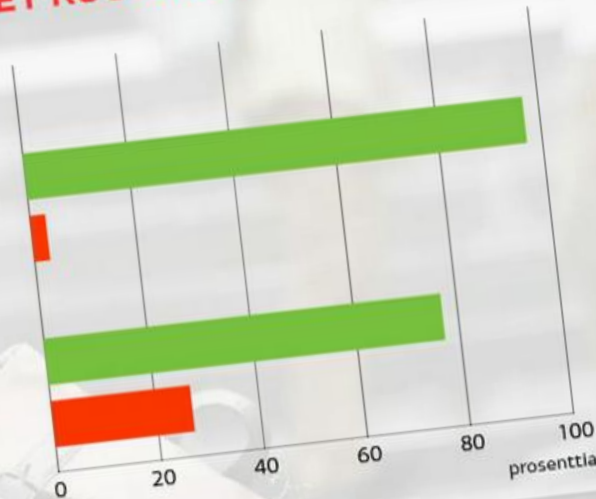
Kyllä 97%

Ei 3%

Kevätkauden 2022 aikana?

Kyllä 77%

Ei 23%

Lähde: Rehtorikysely / MTV Uutiset, Suomen Rehtorit ry
Vastaaajien kokonaismäärä: 118

Karu tulos: Lähes kaikki rehtorit kertovat mielenterveyden haasteiden lisääntyneen peruskoulussa – "Aikuisten pahoinvointi heijastuu lapsiin"

9.8.2022

8.8.2024 julkaistiin sama kysely uudestaan

"Todella huolestuttavaa" – rehtorit kertovat lasten mielenterveysongelmien lisääntymisestä kouluissa

Touko-kesäkuussa 2024 toteutettuun kyselyyn vastasi yhteensä 115 suomalaisten peruskoulujen rehtoria eri puolilta maata.

Lastenklินิกoiden Kummien, Suomen Rehtorit ry:n sekä MTV Uutisten toteuttaman uusin 2024 rehtorikysely.

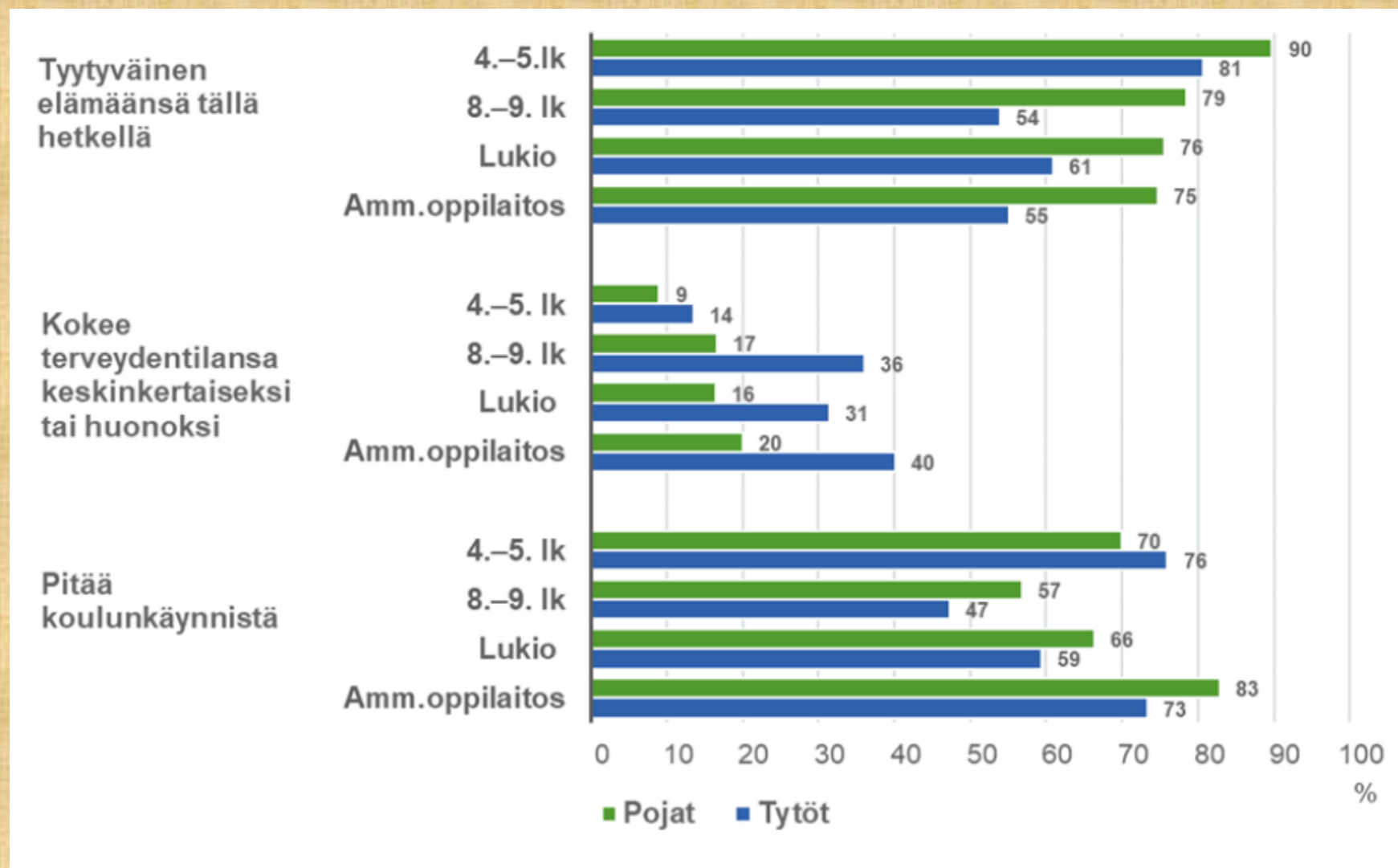
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/todella-huolestuttavaa-rehtorit-kertovat-lasten-mielenterveysongelmien-lisaantymisesta-kouluissa/8986540#gs.do7ph2>

- **86 prosenttia rehtoreista kokee mielenterveyden haasteiden lisääntyneen koulussaan viimeisen vuoden aikana.**
- Edellisessä 2023 toteutetussa vastaavassa kyselyssä 93 prosenttia arvioi mielenterveyden haasteiden lisääntyneen, kun 2022 vastaava luku oli 77 prosenttia.
- Yleisimmäksi mielenterveyden haasteeksi oppilailla rehtorit arvioivat ahdistuneisuuden.

Kouluterveyskysely 2023 (THL)

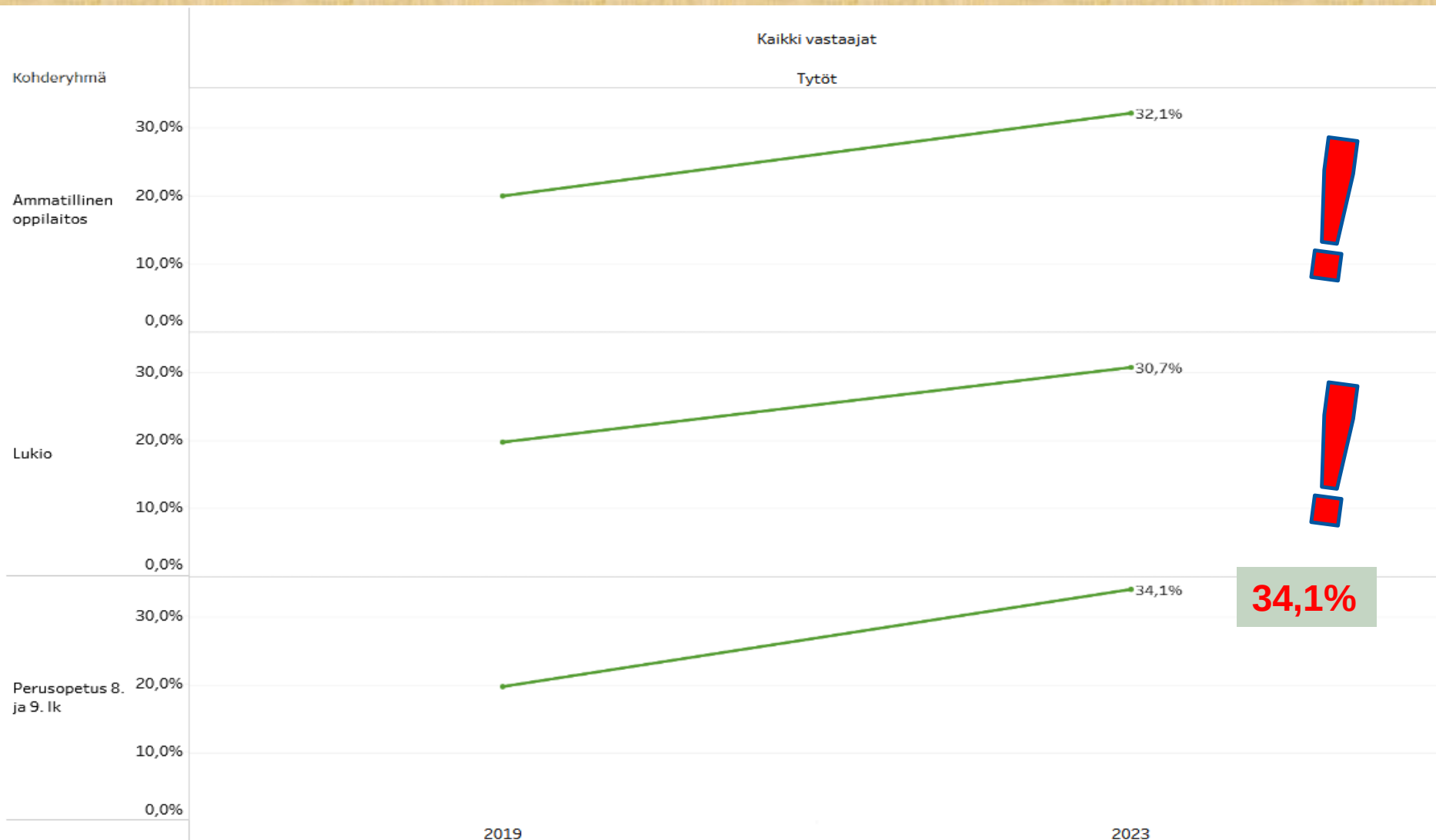
<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>

Lasten ja nuorten kokemaa hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuonna 2023, %.

Kouluterveyskysely 2023 (THL)

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus: vertailu 2019 ja 2023; **TYTÖT.**

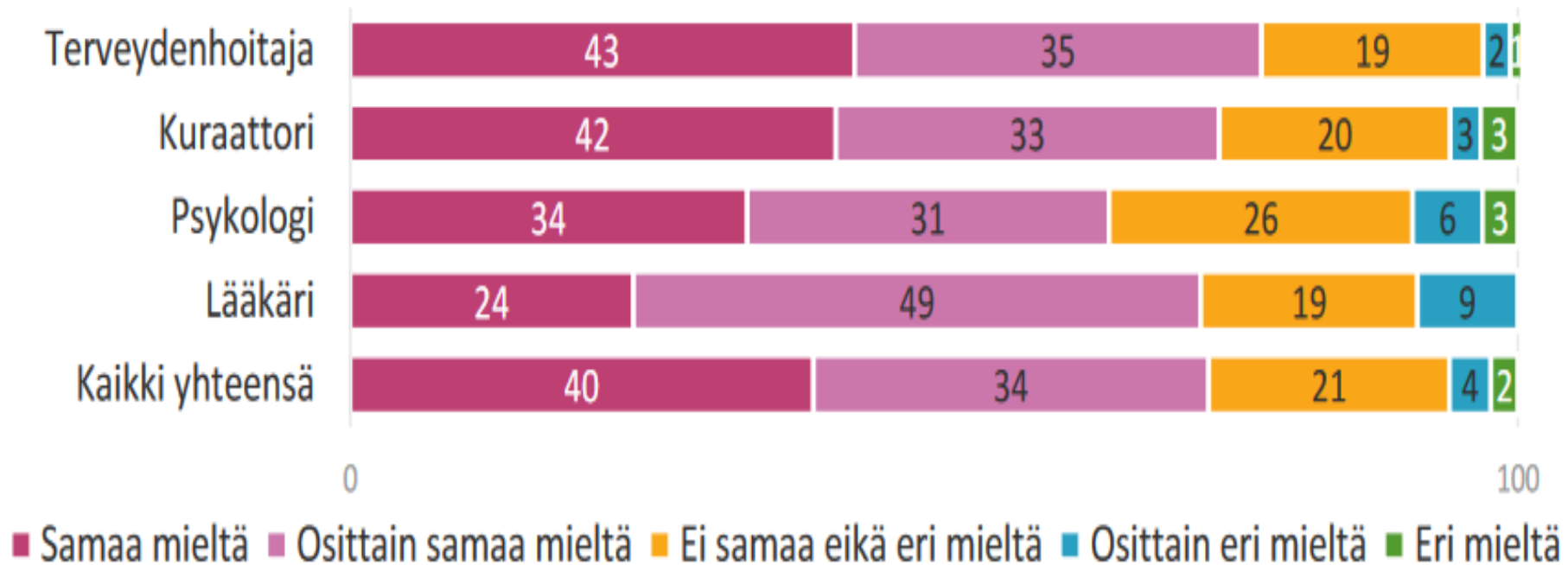

Opiskeluhuoltopalvelujen OPA 2022 -seurantakysely

Kuvio 1. Opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten näkemykset väittämästä:
”**Opiskelijoiden tuen tarpeet ovat olleet suurempia kuin aikaisemmin**”,
osuuksina (%) vastaajista. N = terveydenhoitaja 435, kuraattori 540, psykologi
280, lääkäri 70, yhteensä 1325.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144575/URN_ISBN_978-952-343-898-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

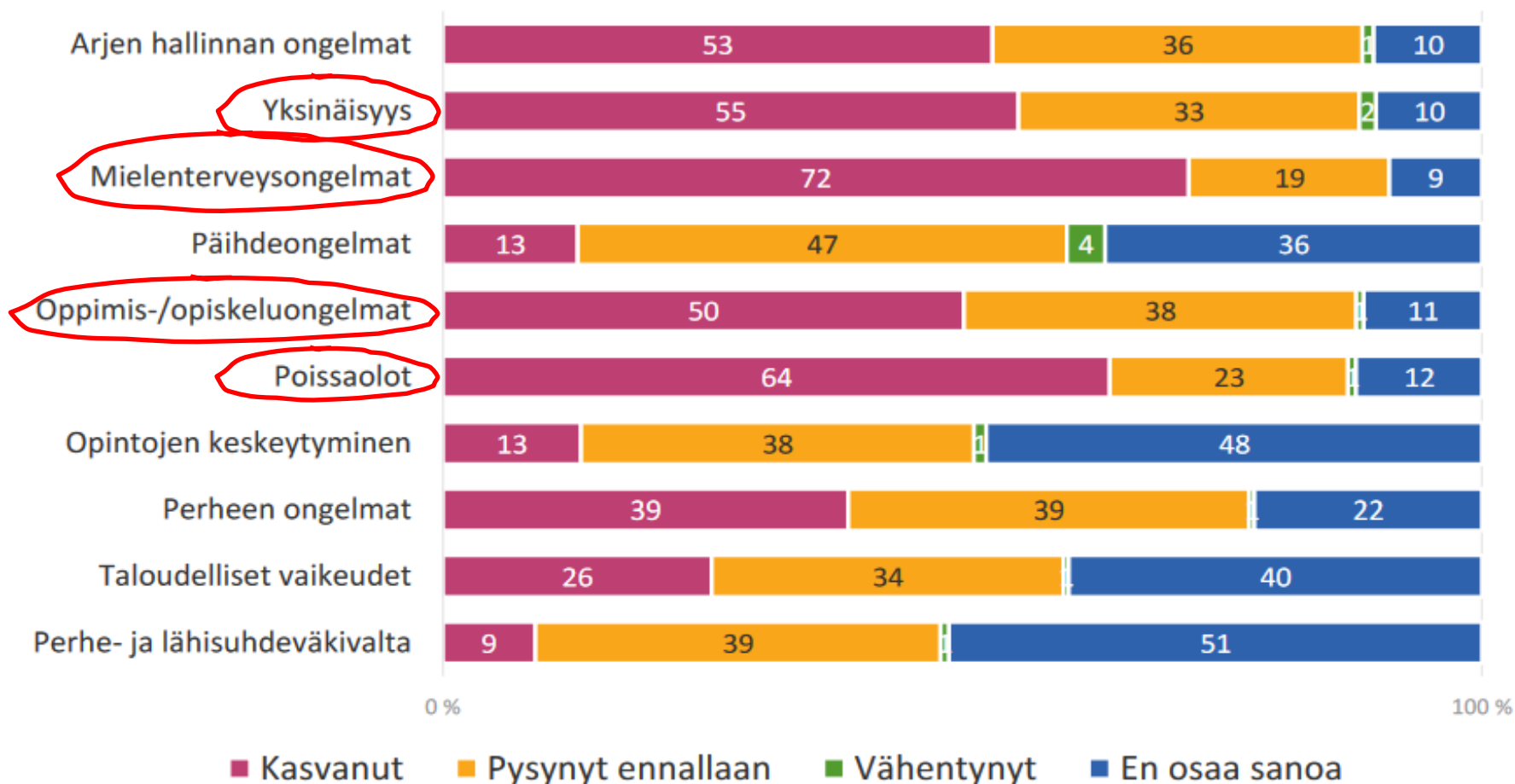
2021 > 2022

Opiskeluhuoltopalvelujen OPA 2022 -seurantakysely

Kuvio 2. Omassa työssä havaitut muutokset eri ongelmien esiintymisessä verrattuna kevääseen 2021, osuuksina (%) vastaajista. N = 1296–1322.

2021 > 2022

Mielenterveysperustein hoidetut lapset ja nuoret 2023

Tutkimus- ja hoitokäynnit terveydenhuollossa 2023

Osuus ikäryhmästä, jolla
vähintään yksi käynti

Käyntejä

Käyntien määrän
muutos vuodesta 2020

Osuus
käynneistä
psykiatrialla

7–12-vuotiaat 12 %

300 000

▲ + 14 %

61 %

13–17-vuotiaat 19 %

560 000

▲ + 21 %

57 %

18–22-vuotiaat 24 %

600 000

▲ + 17 %

44 %

Lasten ja nuorten mielenterveysperusteinen tutkimus ja hoito 2023. THL.2025. Tilastoraportti 11/2025.

OAJ: Opetusalan työolobarometri 2021

Työhyvinvointi, työolot ja turvallisuus

- Työn määrän kasvu, työn pirstaloituminen ja läikkyminen vapaa-ajalle
 - työkyvyn aleneminen ja työstressi
- Rehtorit: 36 % innostuneet, 46% uupumisriskissä olevat ja 18% uupuneet
- Työmäärän lisääntyminen, työn mielekkyyden väheneminen

2019

- **Työaika ylitti edelleen palkansaajien normaalin työviikon ja työviikko jatkui myös viikonloppuisin.**
Esimiehistä 40 % teki töitä viikonloppuisin.

Miksi koulut näyttävät päättäjistä turhilta menoeriltä?

> johtuu tarkoitushakuisesta ja erittäin kapea-alaisesta (ja näin myös laittomasta) päätösvalmistelusta.

Lasketaan vain teknisiä ja helposti laskettavia lyhytaikaisia kustannusvaikutuksia.

Mennään KIINTEISTÖ edellä
EI LAPSI edellä. Lapsia
siirrellään kuin PALIKOITA (eivät
reklamoi eivätkä osaa valittaa).

KAIKKI LAPSIIN, MUIHIN
IHMISIIN JA ALUEISIIN
LIITTYVÄT OIKEUDELLISET,
TALOUDELLISET,
PEDAGOGISET, SOSIAALISET,
HYVINVOINNILLISET SUORAT
JA EPÄSUORAT VAIKUTUKSET
JÄTETÄÄN SELVITTÄMÄTTÄ.

Pääomavuokra	Ylläpitovuokra		
– rakennusten korkokustannus – rakennuksen korjausvastike – maan vuokra	Ylläpito-palvelut – hallinto – kunnossapito – vakuutus – kiinteistön-huolto – jätehuolto – ulkoalueiden hoito – teknisten järjestelmien huolto	Käyttö-palvelut – sähkö – lämmitys – vesi ja jätevesi	Käyttäjä-palvelut – muut palvelut (esim. siivous, vahtimestari-palvelut)

Kuva 11. Sisäisen vuokran osat.

Kuva 12. Sisäisten pääomavuokrien määrittelyprosessi.

SISÄINEN VUOKRA on päättäjien tietoista harhaanjohtamista.

- SV koostuu pääoma- ja ylläpitovuokrasta. SV:ssä liikkuvat isot rahat kunnan toisesta taskusta toiseen. Harva kuntapäättäjä ymmärtää sisäisestä vuokrasta mitään. Suuri osa rahasta on **virtuaalirahaa**, ei todellista rahaa (tätä ei kuitenkaan kerrota).
- Sen avulla tilapalvelun tai viranomaisen esittämä vuosittainen koululakkautussäästö saattaa helposti nousta 10-kertaiseksi koulun todelliseen vuosikustannukseen nähden.
- Kunnat ovat väittäneet valtuustolleen saavansa n. 200 000 – 500 000 € vuosittaiset säästöt yhdestä lakkautetusta koulukiinteistöstä. Jos tämä pitäisi paikkansa, kunnilta pitäisi **vuosittain** säästyä noin **1 miljardi** euroa lakkautetuista kouluista. Periaatteessa valtio voisi luopua tämän johdosta kokonaan valtionosuuden maksamisesta kunnille koko yleissivistävän koulutuksen (perusopetus ja lukio) osalta – ja vielä jäisi rahaa kunnille ylikin...
- **Säästöväite > 3000 x 400 000 € = 1,2 mrd € säästöä joka ikinen vuosi (vuosittainen säästö)**

... MISSÄ OVAT SÄÄSTÖT? Mitkään tällaiset väitetyt säästöt eivät ole realisoituneet.

**... ja kun ideologisista ja arvovaltasyistä koululakkautuksia ei ole tutkittu tai seurattu (+ järjestyttävää erhettä ei kehdata myöntää) , sama meno vain kiihtyy, kun vaadittuja säästöjä ei synnykään > lakkautettava lisää kouluja
... mikään ei pysäytä tätä ideologista ikiliikkuja...**

> vain FAKTA voi sen tehdä, VAIN jos se selvitetään ja tunnustetaan.

TYHMYTTÄ ja ITSEPÄISYYTTÄ.

Kuoleman spiraali

- Ei edes pyritä aitoon sisäiseen vuokraan, joka kertoisi todenmukaisesti yksikkökohtaiset kustannukset. Kaikki kulut säilytetään kaikkien koulujen harteille ja kuvitellaan, että esitetty spekulatiivinen vuokrasumma säästyy, kun koulu lakkautetaan. Sisäisen vuokran kustannukset siirtyvät vain tasattavaksi jäljelle jäävien koulujen harteille.
- Hallintolain kannalta katsottuna (so. päätösvalmistelun oikeellisuus ja laillisuus) kiinteistökustannustiedon kohdalla olevaa virhettä ei voi mitenkään pitää vähäisenä, koska juuri tällä tiedolla on ratkaiseva merkitys siihen, mihin ratkaisuun asiassa päädytään.

VAIN KIINTEISTÖOMAISUUTTA
PAINOTTAVA LASKENTAINRESSI
 aiheuttaa tilanteen...

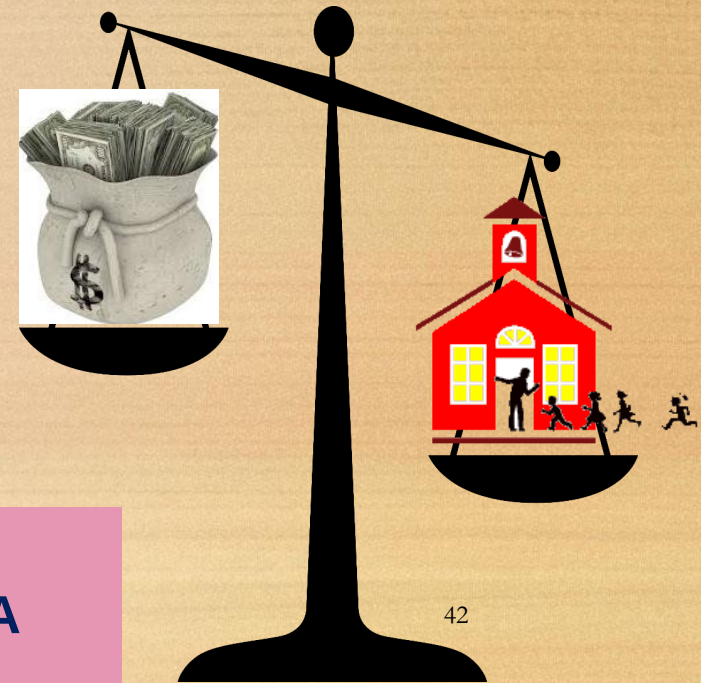
... jossa **KOULURAKENNUS** saadaan
TARKOITUSHAKUISESTI NÄYTTÄMÄÄN (!)
vain suurelta **MENOERÄLTÄ...**

... vaikka **TODELLISUUDESSA**

ELINKELPOINEN KOULU

on alueensa **EHDOTON**

HYVINVOINTIDYNAMO

Peruskysymyksen pitäisikin kuulua:
ONKO MEILLÄ VARAA LAKKAUTTAA
ELINKELPOISTA KOULUA?

MISSÄ OVAT SÄÄSTÖT?

Taulukko. Oppilaitosten käyttömenot opiskelijaa kohden koulutussektorin mukaan 1995–2014
("Koulutuksen talous 2014". Tilastokeskus 2016)

Käyttökohde	Vuosi						Muutos % 20 v 1995- 2014	Muutos % 10 v 2005- 2014
	1995 €	2000 €	2005 €	2010 €	2012 €	2014 €		
Perusopetus	4 000	4 600	5 900	7 600	8 200	8 500	113	44
Lukiokoulutus	3 200	3 600	4 500	5 500	5 800	6 000	88	33
Ammatillinen koulutus	6 600	7 000	8 400	10 100	10 800	10 500	59	25

Perusopetukseen kohdistuneesta historiallisen voimakkaasta koululakkautuksesta huolimatta, kaikista koulutusmuodoista perusopetuksen menot ovat kasvaneet eniten.

**SÄÄSTÖJEN SIJAAN SAATU LISÄÄNTYNEET KUSTANNUKSET,
PAHOINVOINTI... JA HEIKENTYNEET OPPIMISTULOKSET.**

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä
Lastensuojelun keskusliiton julkaisu 2012:

”Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät”:

➔ **Korjaava hyvinvointityö on kymmenen (10)**

kertaa kalliimpaa kuin

ennaltaehkäisevä hyvinvointityö.

- Esimerkiksi jos päihde- ja rikoskierteeseen ajautunutta poikaa pystyttäisiin auttamaan lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen erityisnuorisotyön, päihdepsykiatrisen poliklinikan ja koulun yhteistyön avulla, maksaisi se 200 - 5 500 euroa.
- Kriisiytynyt tilanne, joka johtaa kiireelliseen sijoitukseen ja huostaanottoon nostaa kustannukset moninkertaisiksi. Vuoden sijoituksen jälkeen kustannukset olisivat jo 159 000 euroa.
- Vertaamalla vaihtoehtoisten palvelupolkujen kustannuksia, voidaan nähdä kuinka suuriksi kustannukset muodostuvat, jos ongelmien ennusmerkkejä ei tunnisteta ja tukea anneta silloin, kun se olisi kustannuksiltaan maltillista. > > **YMMÄRRETTÄVÄ SYY-SEURAUSSUHTEITA**

➔ **AIDOSTI LAPSILÄHTÖISET KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT – SAAVUTETTAVA PALVELUVERKKO - OVAT ENNALTAEHKÄISEVÄÄ HYVINVOINTITYÖTÄ TUOTTAVIMMILLAAN... vrt. nykyiset ”SIVISTYS-/ ELINVOIMAKUNNAT”**

Rahanäkökulma mitä ihmisille – lapsille – aiheutettujen ongelmien korjaaminen merkitsee... muutamia esimerkkejä:

- yksi hoitopäivä lasten ja nuorten psykiatrisella osastolla... **720 €/ hoitovuorokausi**
 - > yksi 3 viikon hoitajakso **14 860 €**
 - > mielenterveydeltään häiriintyneen lapsen hoito- ja lääkekulut ovat runsaat **1 000 000 €**, kun psykiatrisia hoitoja on 10 vuotta.
- 1 syrjäytynyt nuori hoitokodissa = **100 000/ vuosi**; (NEET-nuoria 5 – 10 % ikäluokasta)
 - > **Kriminalisoituneen lapsen** 5 vuoden koulukoti ja 10 vuoden vankilajaksot maksavat n. **1 milj. €**
 - > **Käytöshäiriöiset** maksavat yhteiskunnalle **10 kertaa enemmän** kuin ei-käytöshäiriöiset
 - > Kuntien **huostaanottokustannukset** ovat nousseet yli **800 M€** (vrt. VO amm.koul. = n. 800 M€)
- 1 syrjäytynyt yhteiskunnalle kaikkinaensa = **yli 1 200 000 €** (VATT, SITRA, THL 2018)

MUTTA: Koulutus investointina (verifioitunut kansainväl. tutk.)

1 \$ > 2 \$ - lyhytaikainen varma tuotto-odotus

1 \$ > 17 \$ - pitkäaikainen varma tuotto-odotus

Nähdään, mitä helposti käy, kun talouselämässä päästetään välinearvot sekoittamaan inhimilliset päämäärät – **Väärät säästöt tulevat kalliiksi – niin taloudellisestikin kuin inhimillisestikin.**

Esimerkki OULUn kaupungista

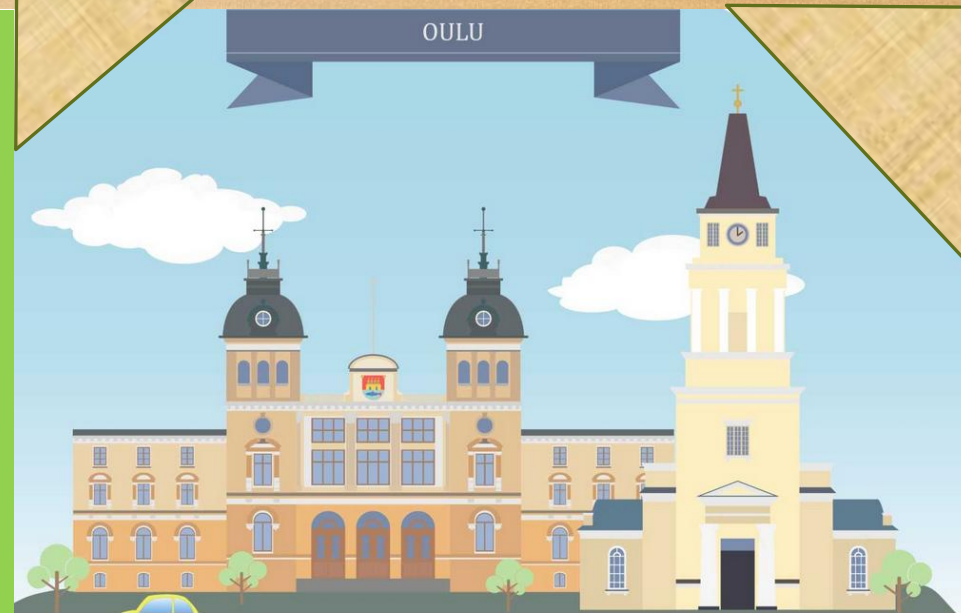
Vuonna 2021 alle 17-vuotiaat

aiheuttivat

”RASKAISSA PALVELUISSA”

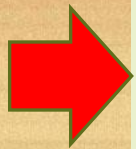
- 1) psykiatrinen erikoissairaanhoido +
- 2) lastensuojelun laitoshoido +
- 3) mielenterveyspalvelut

58 milj. € kustannukset

Vuosittainen nousu on ollut huimaa...

... vuonna 2022 nämä samat kustannukset olivat nousseet jo **64 M€**:oon.

**Väärin/ epäviisaasti tehdyt ”säästöt” – OSITTAISOPTIMOINTI –
on tullut ja tulee KUNNILLE TODELLA KALLIIKSI**

NYKYSUKUPOLVI ON UNOHTAMASSA SIVISTYKSEN ARVON JA MERKITYKSEN

- Kritiikitön **suuruuden ekonomian ja keskittämisen IDEOLOGIA** > sovelletaan kaikkeen.
- **Suomen perustuslaki** lähtee hajautetusta ja kaikkien alueiden **elinkelpoisuutta ja elinvoimaa** edistävästä aluepolitiikasta > **perustuslaki jää jalkoihin.**
- ”Opetus järjestetään yhdenvertaisesti oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti” > **ei enää.**

Nähdään suurena ja **turhana menoeränä...** kun todellisuudessa **ELINKELPOINEN KOULU** on alueensa ehdoton **HYVINVOINTIDYNAMO**

Säästö- ja tehostamisvimmassa käy ”maailman
parhaimmille” peruskouluille kuten sadussa

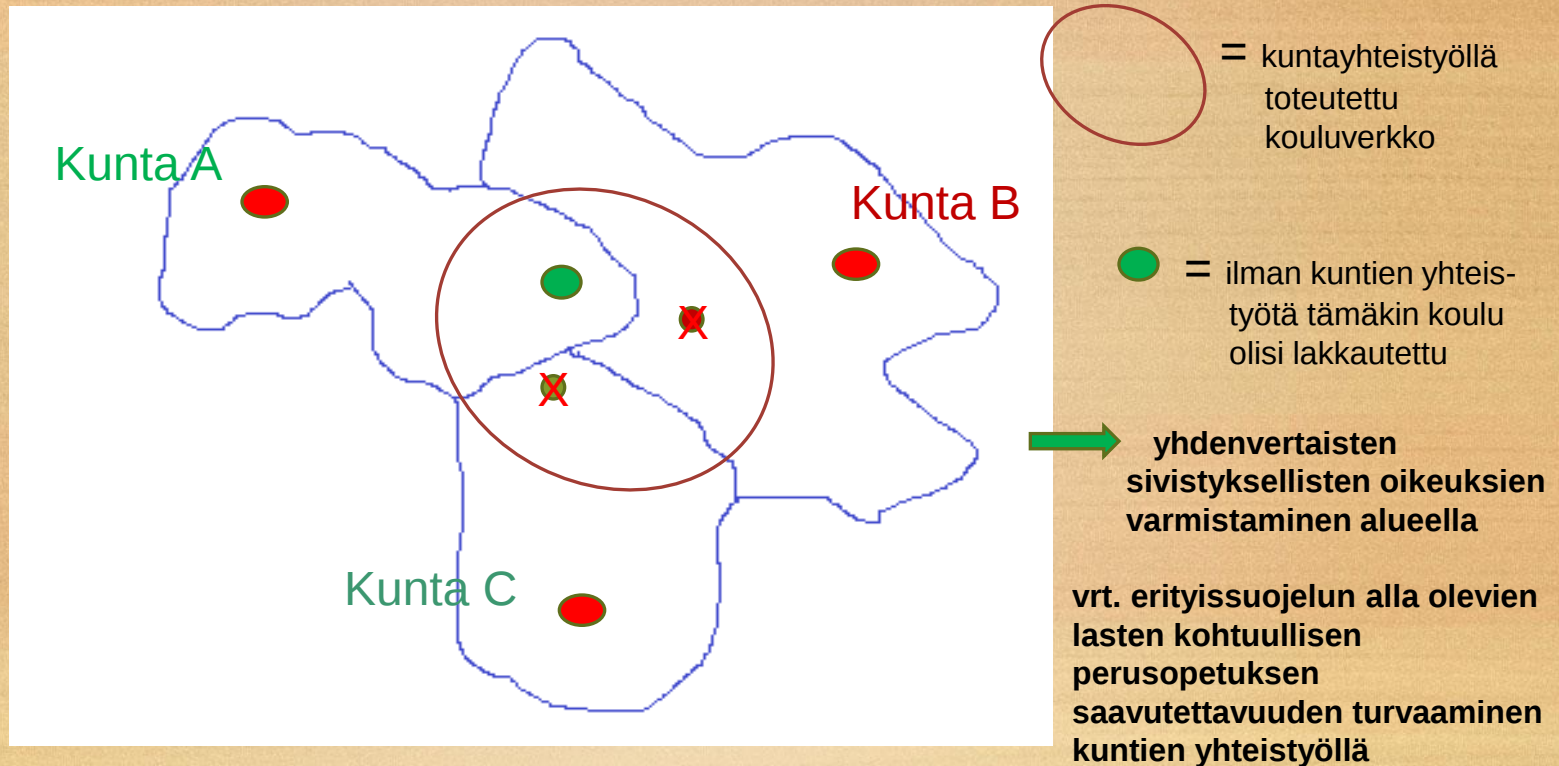
Kultaisia munia muniva hanhi

– kullan himossa hanhesta haluttiin irti vielä enemmän...
hanhi laitettiin lihoiksi... ja kuinkas sitten kävikään...

ÄLYKÄS JA SYTEEMINEN KOULUVERKKOARKKITEHTUURI

Lapsen etu ja oikeus vaatisi, että kunnat tekisivät yli kuntarajojen ylittävää yhteistyötä varmistaakseen kattavan KOULUVERKON alueilla
– tämä olisi myös ylivoimaisesti kustannustehokkain tapa järjestää perusopetus alueilla

HYVINVOINTIOSAAMISTA LISÄÄMÄÄN...

MONIALAINEN OPISKELUHUOLTO JA SEN JOHTAMINEN

> **HYVINVOINTISTRATEGIA**: miten näkyy toiminnassa ja mm. talouden resurssoinnissa

(terveydenhuoltolaki 2010, lastensuojelulaki 2007, OH-laki 2013, LOS 1989)

> **uusi hyvinvointialue + kunta + koulutuksen järj.** > **SI-SO-TE DIALOGI + YHTEISTYÖRAKENNE**

YHTEISÖLLINEN

- Ennaltaehkäisevää
- **KUULUU KAIKILLE!**

YKSILOKOHTAINEN

- tukea antavaa

MAASEUTU- JA SAARISTO- ALUEILLA ASUVIEN LASTEN SIVISTYKSELLISTEN JA SOSIAALISTEN OIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN KOULUVERKON MUUTOKSISSA JA PERUSKOULUJEN LAKKAUTUSTEN VAIKUTUKSET ALUEIDEN ELINVOIMAAN

KARVIN
arviointiraportti

Julkaistu
30.11.2022

Mari Rakkolainen | Tanja Laimi | Mari Rakkolainen | Tanja Laimi
Carola Åkerlund | Esa Iivonen | Tomi Killakoski | Sari Rannanpää
Jari Salminen | Carola Åkerlund | Esa Iivonen | Tomi Killakoski
Sari Rannanpää | Jari Salminen

JULKAISUT 4:2023

”

Arvioinnin tueksi toteutettu tilastollinen analyysi osoittaa useita viitteitä kouluverkkomuutosten negatiivisista elinvoimavaikutuksista, kuten

- lisääntyvästä lähtömuutosta,
- heikommasta työllisyys- ja työpaikkakehityksestä sekä
- koulutusmenojen odotettua heikommasta kehityksestä.

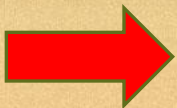
”

- Koululakkautuksista ei synny koulutusmenojen säästöjä.
- Kouluverkkomuutokset eivät vaikuta ratkaisevan elinvoiman tilaan, vaan pahimmillaan heikentävät tulevia elinvoiman kehitysnäkymiä.

”

KOULULAKKAUTUKSET

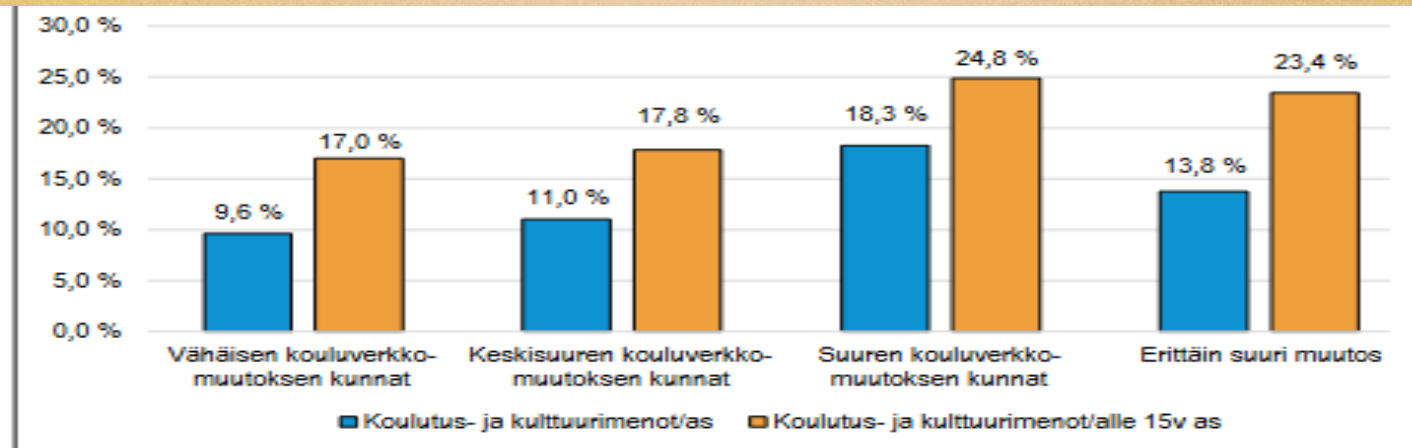
”

BETONISOIVAT NEGATIIVISEN KEHITYSKULUN

- Kunnissa tulisi **kehittää toimintatapoja**, joilla voitaisiin koota joustavasti aloitteita **lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämiseksi**.
- Kunnissa olisi hyvä olla pitkäkestoinen strateginen suunnitelma **lapsen edun huomioimiseksi** sekä **lasten ja nuorten oikeuksien varmistamiseksi** opetuksen järjestämiseen ja kouluverkon kehittämiseen liittyvissä muutostilanteissa.
- Harvaan asuttujen alueiden kouluverkon toimivuuden varmistamiseksi tulisi **kehittää** lähiopetusta täydentäviä joustavia **etäopetuksen** malleja
- Kouluverkon **muutosten vaikutuksia tulisi tutkia** ja arvioida **kunnan sisäisen kehityksen ja alueiden eriytymisen näkökulmasta** pitkällä aikavälillä.
- **Elinvoimavaikutusten arvioimiseksi** tulisi luoda myös määrällisiä ja laadullisia mittareita, joilla voidaan seurata ns. **pehmeän elinvoiman** kehittymistä ja vaikutuksia **alueiden hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen**

- ”
- Vaikka kouluverkkomuutoksia perustellaan usein koulutusmenojen kasvun hillitsemisellä, koulutusmenot kasvoivat **maltilisimmin** vain **vähäisiä** kouluverkkomuutoksia tehneissä maaseutukunnissa (kuvio 3).
 - **Suuria** tai erittäin suuria **kouluverkkomuutoksia** tehneissä kunnissa **menot kasvoivat merkittävästi voimakkaammin** etenkin lasta kohden laskettuna.
- ”

KUVIO 3. Koulutus- ja kulttuurimenojen muutokset vuosien 2000–2009 kouluverkkomuutos -luokkien perusteella maaseutumaisissa kunnissa vuosien 2015–2020 aikana asukasta kohden ja alle 15-vuotiasta asukasta kohden laskettuna. Lähde: Tilastokeskus: Kuntien taloustiedot. Aineiston luokittelu: MDI

MACHIAVELLISMI – kun tarkoitus pyhittää keinot

> VOIMAPOLITIIKKAA, joka ei menestystä tavoitellessaan kunnioita minkäänlaisia moraaliperiaatteita ja jolle tarkoitus pyhittää kaikki keinot.

Niccolò Machiavelli
Ruhtinas (1532)

Suomessa tapahtunut äärimmäisen aggressiivinen maaseutualueiden koulujen alasajo (96% hävitetty jo > tavoitteena kaikki)

Kun takana ovat olleet JULKISEN VALLAN VAHVIMMAT TOIMIJAT (VM, OKM, Kuntaliitto jne. > kunnat) PIENTÄ LASTA VASTAAN

Kliinistä psykologiaa soveltaen
> on muodostunut
SYNKKÄ KOLMIO

MACHIAVELLIMÄISYYS

PSYKOPATIA
(kollektiivinen)

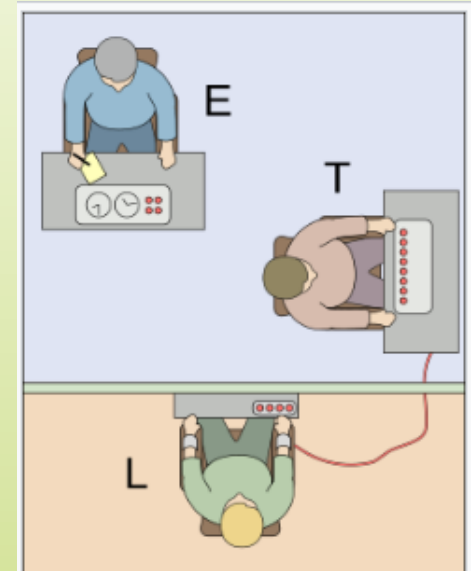
NARSISMI
(kollektiivinen
> vain keskusta-
alueet tärkeitä)

MILGRAMIN KOE – sokea kuuliaisuus / tottelevaisuus kun... AUKTORITEETTI KÄSKEE

Stanley Milgramin koe (1963; Obedience to authority):
Mihin pisteeseen asti ihminen tottelee käskyjä, jotka ovat hänen moraaleidensa vastaisia?

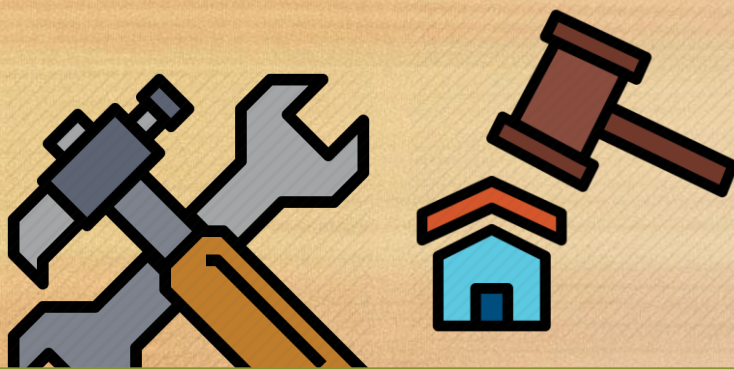
TULOS:

Merkittävä osa ihmisistä suostuu pahoinpitelemään tai olemaan julmia toiselle ihmiselle, jos saa käskyn siihen auktoriteetiltä (tai yhteisön paineesta).

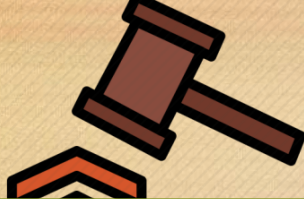
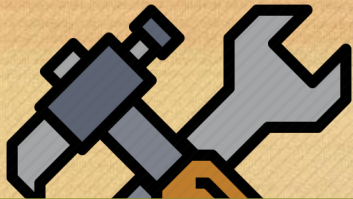
Tutkija (E) käskee koehenkilöä (T) antamaan sähköiskuja seinän takana olevalle oppijalle (L), joka on todellisuudessa näyttelijä.

- Noin 90% osallistujista pääsi vähintään tasolle, jossa avustaja tutkija "pyörtyy".
- Osallistujat tottelivat tutkijaa, vaikka tunsivat vastenmielisyyttä ja stressiä:

KOULUVERKON KORJAUSSARJA 1/2

- 1) Maaseutulasten oikeus tehokkaaseen oikeusturvaan sekä oikeus suojaan kaikelta huonolta kohtelulta on varmistettava – lapsen edun ensisijaisuus (mm. LOS, perustuslain yhdenvertaiset sivistykselliset oikeudet sekä per.op.laki)
 - 1.1. Suomessa tulisi tehdä PERUSTUSLAINMUKAISUUDEN ARVIOINTI
 - 1.2. OIKEUSLAITOKSEMME korjaaminen. Miten on ollut mahdollista, että Suomessa on voitu lakkauttaa 96 % maaseutukouluista ilman oikeusviranomaisten puuttumista asiaan – ollut täysin **halvaantunut**. *Kruununjuristi*
- 2) Laajojen ja puolueettomien KOULULAKKAUTUSTUTKIMUSTEN käynnistäminen: 1) Talous, 2) Hyvinvointi + SOTE-vaikutukset, 3) Osaaminen, 4) Oikeudellinen, 5) Elinvoima ja Tulevaisuus (YVA + IVA); **vaikutukset koskevat kaikkia oppivelvollisia – ISOT MASSAKOULUT** > laaja tutkimusvelvoite myös niihin
- 3) Valtion NORMI- ja RESURSSIohjauksen harmonisointi (> perusoik. turvaam.)
 - > VO:n pienkoululisän / kouluverkkokertoimen palauttaminen
 - > v. 2006 pienkoululisän poistaminen oli poliittinen manööveri

KOULUVERKON KORJAUSSARJA 2/2

Kari Lehtola

- 4) PoL 32 § uudistaminen > maksimikoulumatka-ajan kohtuullistaminen
 - > Alle 13-v. 1,5 h (Koska maksimista tullut tavoitenormi, vastoin 6 §)
 - > EU:n epävirallinen koulumatka-aikasuositus on **1,5 tuntia** perusasteella.
- 5) Kansallinen lapsistrategia (2021) > konkreettinen ja tehokas toimeenpano;
 - > tunnistaa Suomen suurimman lapsivähemmistöryhmän:
maaseutulapset (Suomen lapsista 26 % asuu maaseudulla, eli yhteensä 273 000 lasta (alle 18-v.). Tilastokeskus 2022)
 - > luodaan *Lapsistrategialla* jokaisen lapsen oikeuksia kunnioittava, lapsi- ja perhemyönteinen Suomi.
- 6) Suomeen viisas ja systeminen kouluverkkoarkkitehtuuri kuntien ja valtion visionäärisellä yhteistyöllä – ollut tähän asti **AJOPUU + pistemäistä**
 - ➡ 1) lapsilähtöisyys + 2) saavutettavuus (PoL 3 § ”oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaan) + 3) ennaltaehkäisevä hyvinvointityö + 4) lainsäädännön vaatimukset (lapsiystävällinen lain soveltaminen) + 5) alueiden elinvoiman turvaaminen/ kehittäminen
 - > *Viisas koulutuspolitiikka keskittää suunnittelun, operoinnin ja ohjauksen, mutta hajauttaa itse palvelut alueiden ihmisille sopiviksi.*

JOHTOPÄÄTÖS

CONCLUSION
&

Jaloin asein Jalon asian puolesta

- **Mahatma Gandhi** kehotti intialaisia kansalaistottelemattomuuteen ja väkivallattomaan vastarintaan Brittiläisessä Intiassa.
- **Martin Luther King** kehotti kansalaistottelemattomuuteen Yhdysvaltain kansalaisoikeusliikkeen aikoina.
- **Nelson Mandela** oli rasismien vastaisen taistelun henkilöitymä. Hän teki historiaa johdattamalla Etelä-Afrikan apartheid-järjestelmästä kaikki rodut osallistamaan demokratiaan ja edisti kaikille yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja rauhaa.
- Saksalais-yhdysvaltalaisen filosofin **Hannah Arendtin** mukaan *historia osoittaa, että vain tilapäinen tottelemattomuus tuottaa tulosta*. (vrt. esim. 1963 Eichmann-raportti, käsite ”**Pahuuden arkipäiväisyys**”)
- Vrt. Suomessa esim. **Koijärvi-liike** (KO arvioi kansalaistottelemattomuutta po. toiminnan oikeuttamis- ja anteeksiantoperusteena)

**Jos maassa rikotaan perusoikeuksia ja loukataan ihmisarvoa eikä oikeutta saa,
silloin moraaliseksi vaihtoehdoksi ja velvollisuudeksi jää**

KANSALAISTOTTELEMATTOMUUS

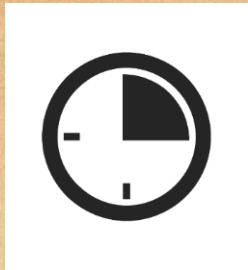
VÄKIVALLATON VASTARINTA

SUORA TOIMINTA

On ainakin yksi asia, jonka mennyt, AGRAARISUKUPOLVI,
ymmärsi paremmin kuin nykyinen, INSTANT-SUKUPOLVI:

SIVISTYKSEN KYLVÖN lainalaisuudet

EI

VAAN

Käännetään yhdessä Suomen Sivistyksen suunta.

Pro Lapsi
Pro Suonenjoki ja Sisä-Savo
Pro Patria

Kari Lehtola

opetustoimen ylitarkastaja emeritus

kari.sivistys@gmail.com puh. 050 357 2772

Tästä eteenpäin > >

alkuosaa ja esitystä täydentäviä
dioja (diat 64 >)

OLAUS PETRIÄ (1493 – 1552) mukaillen:

”Yhteisen kansan...”

- JOKA IKISEN LAPSEN -

”...hyöty on paras laki.”

> Olaus Petrin tuomarinohjeet ovat osa oikeusperinnettämme; ohjeet kirjataan edelleen lakikirjojen johdantoihin, mm. Suomen Laki –teokseen.

Hyvän hallinnon vaatimus viranomaistoiminnassa (perustuslaki 2000 ja hallintolaki 2004)

-
- ✓ **Julkisen vallan käyttö tulee perustua lakiin**
 - ✓ **Oikeusperiaatteet: yhdenvertaisuus-, objektiviteetti- (so. asianmukaisuus ja puolueettomuus), suhteellisuus-, tarkoitussidonnaisuus- ja luottamuksensuoja-periaate**
 - > näiden tarkoituksena turvata lainmukaisuus ja yksilöiden oikeuksien toteutuminen
 - ✓ **Palveluperiaate, neuvonta ja viivytyksettömyys**
 - ✓ **Hyvän kielenkäytön vaatimus**
 - ✓ **Viranomaisten yhteistyö**

✓ Suomen perustuslaki (1999)

- 6 § Yhdenvertaisuus

Perustuslain mukaan kansalaisten yhdenvertaisuus on turvattava Suomessa ... kaikkialla ja jokaiselle yksilölle – ilman syrjintää.

”Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.”

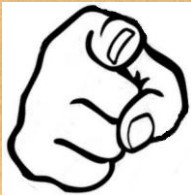
Säännöksellä korostetaan lasten yhdenvertaisuutta sekä suhteessa aikuisiin että toisiin lapsiin.

- 19 § Lapsen hyvinvoinnin turvaaminen

Julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia **turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.**

- 22 § Julkisen vallan – **SINUN** (kansanedustaja, ope, jne. = viranhaltija, oikeusviranomainen tai kuka tahansa, joka käyttää julkista valtaa, toimii virkavastuun alla) – **on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.**

- 106 § Perustuslain etusijasäännös (mm. kaikilla tuomioistuimilla velvollisuus huomioida perusoikeudet toiminnassaan, päätöksensä ja ratkaisujensa perusteissa; vrt. perusoikeusuudistus v. 1995 sekä uusittu perustuslaki v. 1999)

§

PL 2 §: Kaikessa julkisessa toiminnassa on **noudatettava tarkoin lakia** – vrt. *virkevastuu*.

PL 118 §: Virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta. **Virkamies ei saa panna täytäntöön lainvastaista päätöstä.**

Hallintolain mukaan ”virkamies vastaa toimenpiteistä, joihin hän on ryhtynyt”. Ei voi vedota tietämättömyyteen (*aktiivinen selonotto-velvollisuus*). Yksiselitteisesti tulkittavan normin vastainen teko on virkavirhe.

§

- 16 § Sivistykselliset oikeudet

Julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada perusopetusta. Jokaisella on oltava yhtäläinen mahdollisuus kehittää itseään.

4 koulutuksen oikeusperiaatetta (lähtökohtana perustuslain sivistykselliset perusoikeudet):

- 1) **Oikeus opetukseen -periaate** = pakollisen maksuttoman perusopetuksen -periaate + julkisten koulutuspalvelujen ensisijaisuuden sekä saatavuuden ja saavutettavuuden -periaate
- 2) **Koulutuksen laadun -periaate**
- 3) **Itsemääräämisen-periaate**
- 4) **Omatoimisuuden-periaate**

✓ Lapsen oikeuksien sopimus (1989 > Suomi ratifioinut 1991)

Yhdistyneet kansakunnat on julistanut **lasten olevan oikeutettuja erityiseen huolenpitoon** ja apuun.

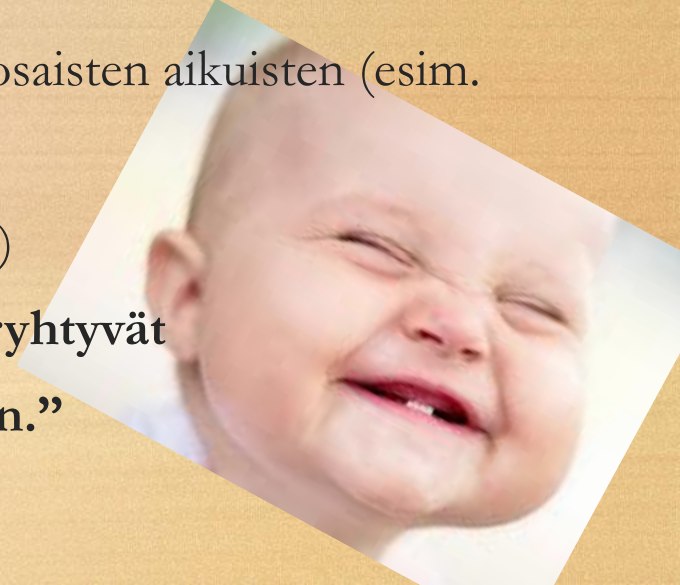
Lapsen oikeudet ovat aikuisten velvollisuuksia. Viranomaisten on kaikissa lasta koskevissa toimenpiteissään ja päätöksissään arvioitava niiden vaikutukset lapseen, otettava huomioon lapsen etu ja kuunneltava lapsen mielipidettä.

Vanhemmilla ja huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsensa huolenpidosta ja kasvatuksesta.

3. artikla: ”Lasta koskevia päätöksiä tehtäessä on aina ensimmäiseksi otettava huomioon lapsen etu > ohittaa aina asianosaisten aikuisten (esim. vanhempien, opettajien, huoltajien) edun.

(Huom. lisätty perusop.lakiin 11.3.2022, 3 a §)

”Lasten hyvinvoinnin takaamiseksi sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.”

12 artikla: ”Lapsella **oikeus** ilmaista **mielipiteensä** itseään / lasta koskevissa asioissa, ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.”

> *Kuntapäätöksenteossa tätä perusoikeutta loukataan jatkuvasti; hallinto-oikeudet sallivat tämän tapahtua... Esim. kouluverkkoapäätöksenteossa lapset on suljettu täysin pois > oikeus on määritellyt heidät asianosattomiksi - tulkittu lapsiepäystävällisesti hallintolakia (11 §, 34 §) - oman koulunsa olemassaoloa koskevasta päätöksenteosta > koulumatka 20 min. vai 2,5 h ?!*

➡ *Vanhaa toimintakulttuuria ja voimassa olevan lainsäädännön vastaista oikeuskäytäntöä, ei ole Suomessa saatu tässä kohden muutettua. Lapsiepäystävällinen oikeudenkäyttö*

28 artikla: Lasten **yhtäläiset oikeudet saada opetusta.**

31 artikla: ”Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään.”

Viranomaiset ovat velvollisia kaikissa lasta koskevissa toimenpiteissään ja päätöksissään arvioimaan päätösten vaikutukset lapsiin

> Mikä on lapsen etu ja oikeus? > se on selvitettävä moniammatillisesti,
on tehtävä

LAPSIVAIKUTUSARVIO

‘Child-rights impact assessment’

(ennakkoarviointi, prosessiarviointi, seuranta-arviointi)

LOSsa paljon yhtymäkohtia lastensuojelulakiin (2007).

Toisin sanoen

Jos opetuksen järjestäjän (so. kunnan) kouluverkkopäätöksenteossa ja siihen liittyvässä valmistelussa **on jätetty**

- **selvittämättä ja huomiotta po. koulun/koulujen lasten mielipide sekä**
- **selvittämättä ja arvioimatta, mikä on po. lasten etu ja oikeus**

on päätösprosessi ollut voimassa olevan Lapsen oikeuden sopimuksen, perustuslain ja hallintolain vastainen (ml. myös perusopetuslaki, lastensuojelulaki ja nuorisolaki).

➡ tähän mennessä siis lähes kaikki Suomessa tehdyt kouluverkkopäätöksenteot ovat olleet lainvastaisia.

(Asian tarkemmat perustelut voi löytää esim. tekemästäni Yleisohjeistuksessa kouluverkkopäätöksentekoon liittyen)

MLL ohje
lapsivaikutusten
arviointiin 13.11.2017

THL 2010

Lapsivaikutusten arviointi
kuntapäätöksissä

Työväline kunnille lasten, nuorten ja
perheiden
hyvinvoinnin edistämiseen sekä
palveluiden suunnitteluun,
kehittämiseen ja arviointiin

Lapsivaikutusten arviointi
Suomen evankelis-
luterilaisessa kirkossa,
2015

✓ Lastensuojelulaki (2007)

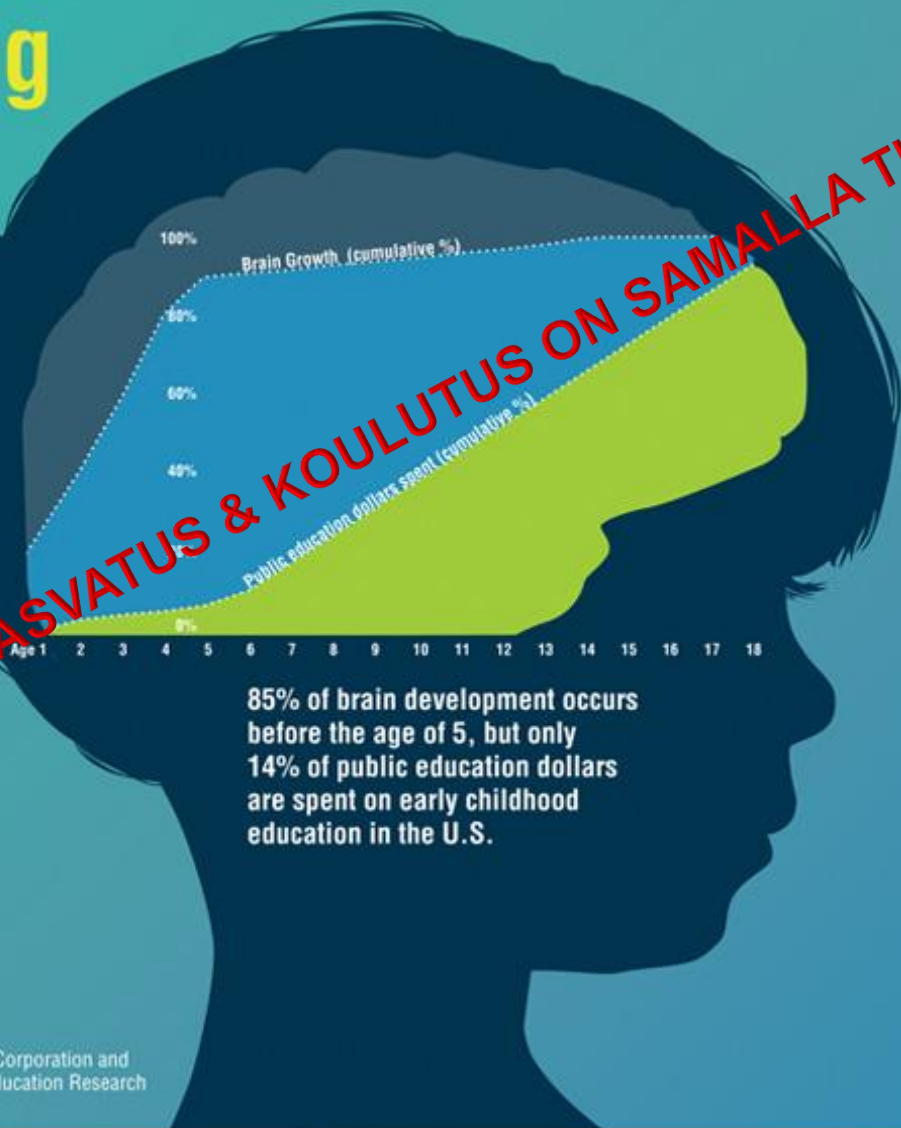
- Korostuu ennaltaehkäisevä lastensuojelu (vrt. uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki > voimaan 1.8.2014):
 - Edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia (3 §).
- Lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (4 §).
- Lasta tai nuorta koskevaa päätöstä tehtäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tai nuoren mielipiteeseen ja toivomukseen (5 §).
- Kunnan on edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä (7 §).

*Huomaa myös uusi **NUORISOLAKI** (2016) 2 §: ... edistettävä nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista... parannettava nuorten kasvu- ja elinoloja. Taattava osallisuus.*
- Kunnan laadittava lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kerran 4 vuodessa. Se on otettava huomioon joka vuosi talousarviota ja – suunnitelmaa laadittaessa (12 §).

LAPSUUS on tärkein!

LONG ISLAND INDICATORS

Starting Smart

Sources: America's Edge, Rand Corporation and the National Institute for Early Education Research

Every \$1 invested in early childhood education can save \$7 in the long-term through reduced costs associated with remedial education, criminal justice and welfare payments.

$$1 \$ = 7 \$$$

Investment in early childhood education

Long-term savings

A recent report by *America's Edge* showed that for every \$1 invested in early education in New York State an additional \$1.86 is generated in economic activity. On Long Island, that number is \$1.92.

Varhaiskasvatus – tärkein ja tehokkain vaihe kasvun ja oppimisvalmiuksien tukemisessa/korjaamisessa

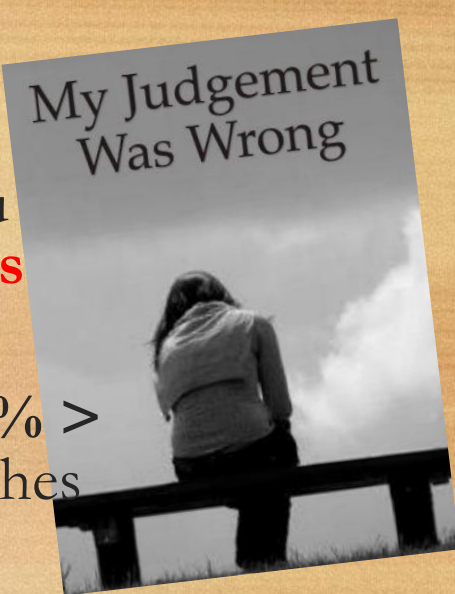
- ✓ - Suomalainen päivähoito koostuu **hoidosta, kasvatuksesta, ja opetuksesta**, jotka tukevat lapsen **tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista**.

- ✓ Varhaiskasvatuslaki (2014; voimaan 1.8.2015)
 - > **varhaiskasvatussuunnitelman perusteet** (2016; VASUt käyttöön 1.8.2017; sis. mm. henk.koht. varh.kasv.suunnitelman)
 - > Monet oppimisvaikeuksia aiheuttavat tekijät voidaan tunnistaa jo päivähoidossa tai esiopetuksen aikana. Mitä aikaisemmin oppilas saa tukea, sitä paremmin vältetään vaikeuksien lisääntyminen ja kasautuminen. On myös tärkeää turvata tuen saumaton jatkuminen lapsen siirtyessä päivähoidosta esiopetukseen, esiopetuksesta kouluun ja koulunkäynnin eri vaiheissa... **ehyt kasvu- ja oppimispolku**.

CONCLUSION

- Suomessa on viimeisen 30 vuoden aikana kohdistettu **historiallinen ja systeeminen perusoikeusloukkaus maaseutualueiden lapsia kohtaan.**
- Maaseutualueiden kouluista on lakkautettu NOIN 96 % > se minkä viisi sukupolvea rakensi, on yksi sukupolvi lähes kokonaan purkanut
- Monien maaseutulasten joka päiväinen koulumatka-aika omaan ”lähikouluun” on kasvanut lähelle 2,5 tuntia.
- Kouluverkkopäätöksenteossa opetuksen järjestäjät ovat ohittaneet lähes kaikki lasta suojelevat oikeusnormit – oikeusjärjestelmämme on sallinut tämän tapahtua.

Perus- ja ihmisoikeuksien lähtökohtana on ihmisten ja alueiden yhdenvertaisuuden edistäminen sekä heikommassa asemassa olevien oikeuksien turvaaminen. Kaikessa päätöksenteossa on aina ensin turvattava lapsen edut ja oikeudet.

LOS-valtioiden tulee taata jokaisen lapsen oikeudet **ilman minkäänlaista erottelua tai syrjintää** lapsen tai lasten väliseen seikkaan liittyen > valtioilta edellytetään aktiivisia toimenpiteitä syrjinnän tunnistamiseen ja puuttumiseen.

Säästö- ja tehostamisvimmassa käy peruskouluille kuten sadussa

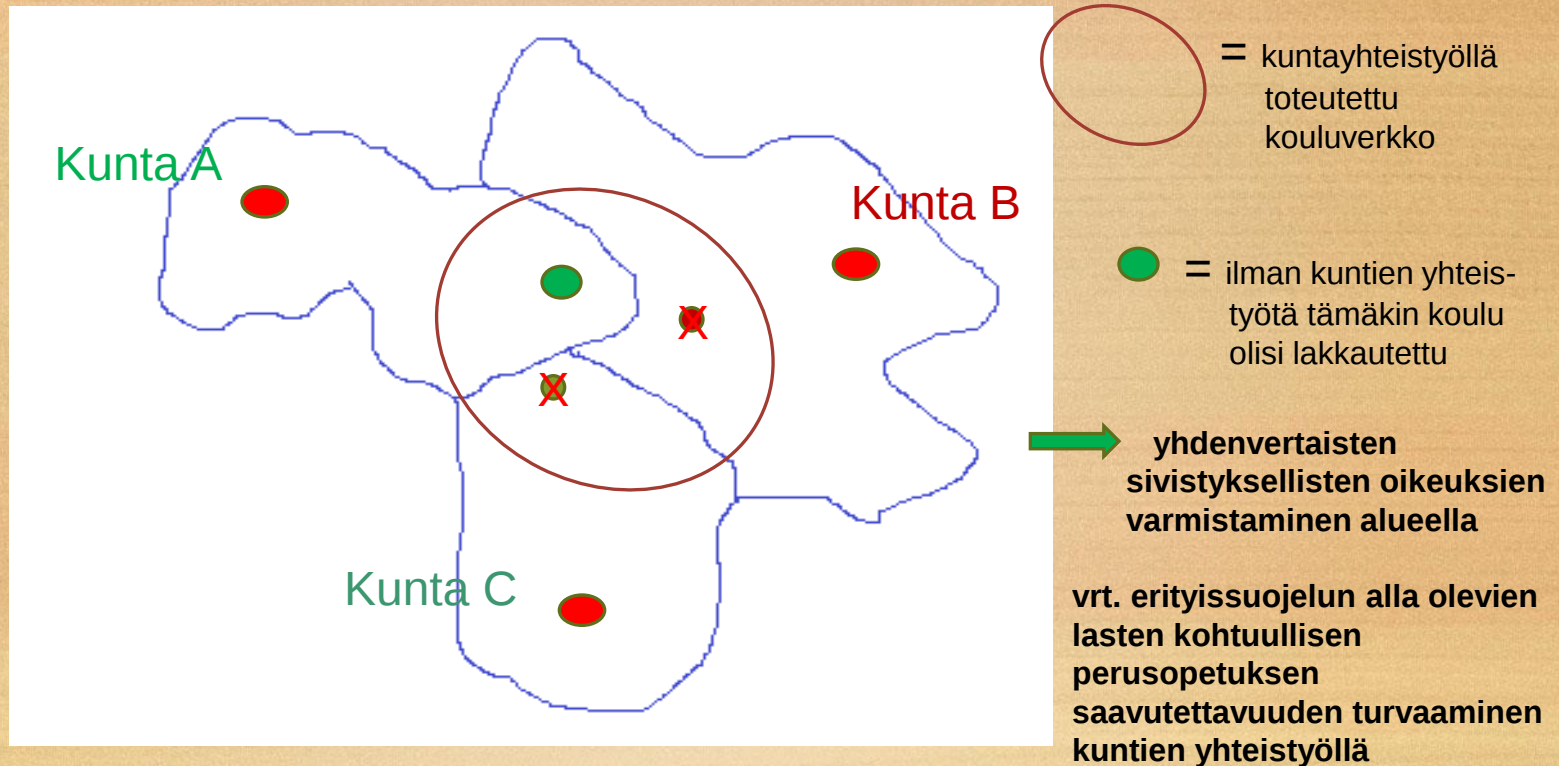
Kultaisia munia muniva hanhi

– kullan himossa hanhesta haluttiin irti vielä enemmän...
hanhi laitettiin lihoiksi... ja kuinkas sitten kävikään...

ÄLYKÄS JA SYTEEMINEN KOULUVERKKOARKKITEHTUURI

Lapsen etu ja oikeus vaatisi, että kunnat tekisivät yli kuntarajojen ylittävää yhteistyötä varmistaakseen kattavan KOULUVERKON alueilla
– tämä olisi myös ylivoimaisesti kustannustehokkain tapa järjestää perusopetus alueilla

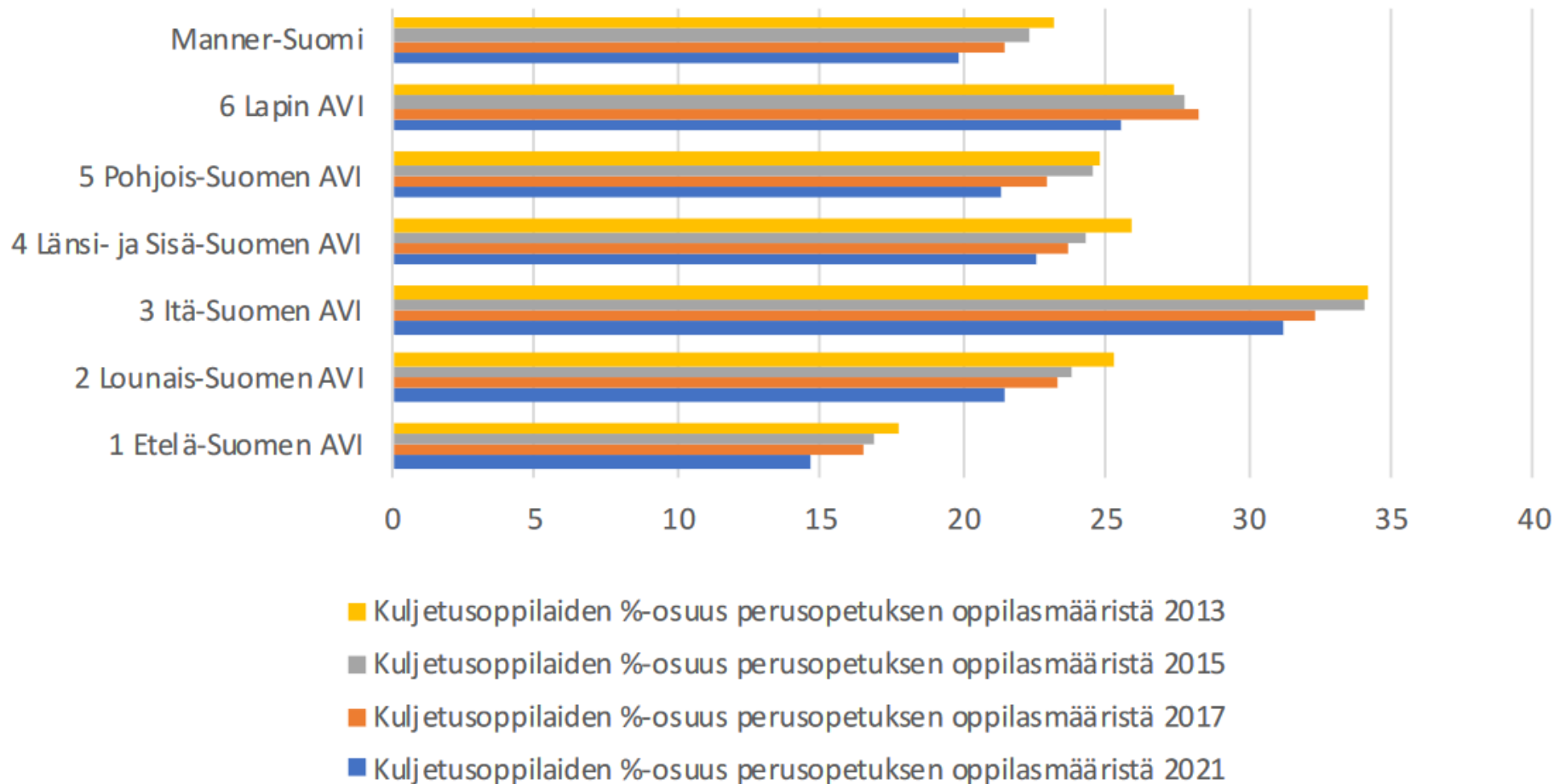

Taulukko 1: Ennuste alakoululaisten määrän kehitymisestä AVIen aluejaon mukaan maakunnittain 2015 – 2025, vertailu vuoteen 2014

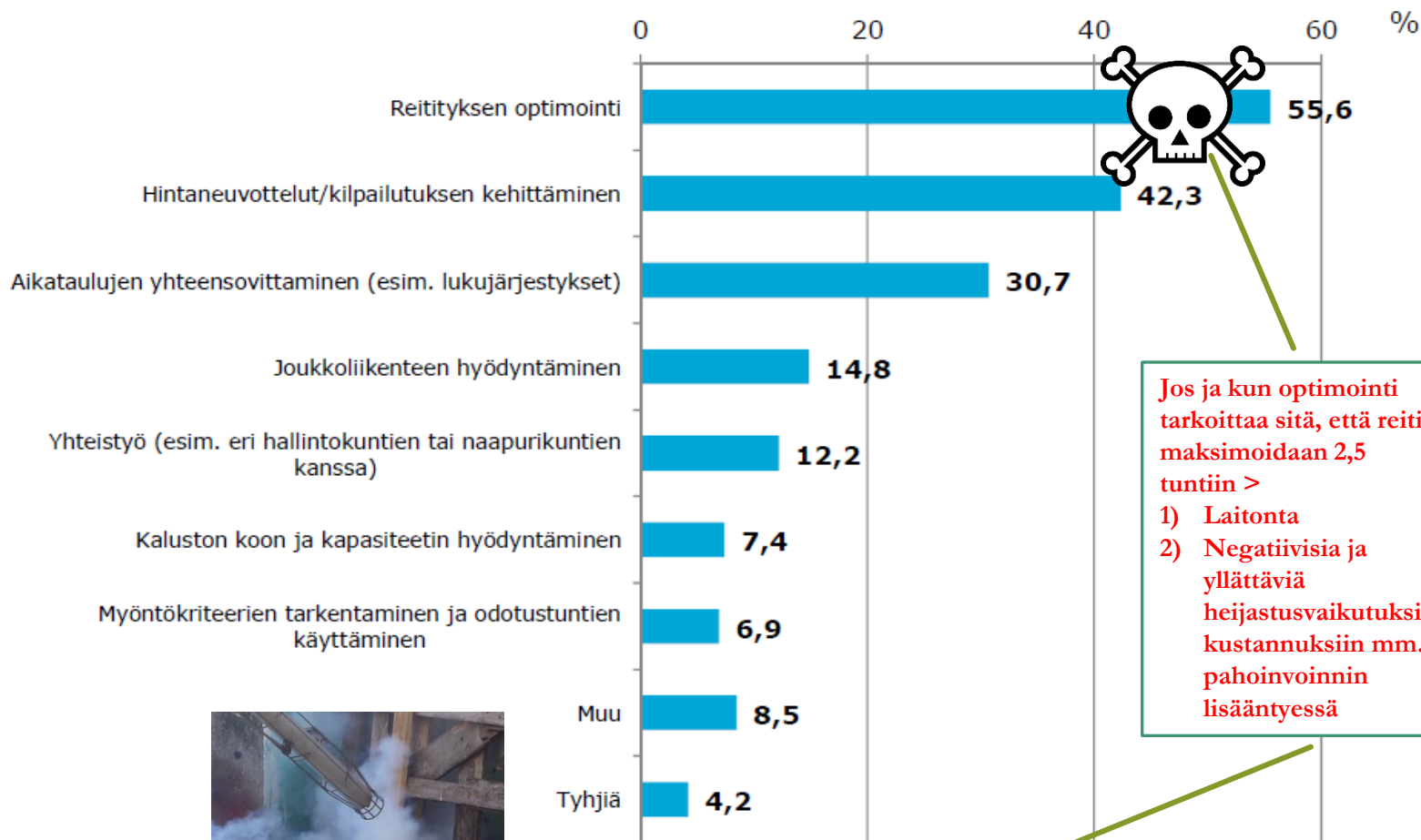
Alue/Maakunta	7-12-vuotiaiden ikäluokat yhteensä						Muutos 2014-2025	
	2014	2015	2016	2017	2020	2025	lkm	%
Etelä-Suomi	148 656	151 055	153 100	155 060	156 925	152 695	4 039	2,7
Uusimaa	106 143	108 433	110 344	112 268	114 899	113 043	6 900	6,5
Kanta-Häme	11 843	11 928	11 995	11 935	11 657	11 011	-832	-7,0
Päijät-Häme	12 582	12 643	12 722	12 686	12 431	11 648	-934	-7,4
Kymenlaakso	10 544	10 496	10 477	10 489	10 395	9 808	-736	-7,0
Etelä-Karjala	7 544	7 555	7 562	7 682	7 543	7 185	-359	-4,8
Lounais-Suomi	42 767	43 042	43 426	43 693	43 851	42 575	-1 272	-3,0
Varsinais-Suomi	28 958	29 272	29 553	29 801	30 127	28 896	-62	-0,2
Satakunta	13 809	13 770	13 873	13 892	13 724	13 177	-632	-4,6
Itä-Suomi	33 254	33 215	33 238	33 215	33 154	31 982	-1 272	-3,8
Etelä-Savo	8 460	8 351	8 235	8 116	7 859	7 391	-1 069	-12,6
Pohjois-Savo	15 109	15 160	15 296	15 317	15 418	14 924	-185	-1,2
Pohjois-Karjala	9 685	9 704	9 707	9 782	9 877	9 667	-18	-0,2
Länsi- ja Sisä-Suomi	81 330	82 721	84 084	85 135	86 391	82 985	1 655	2,0
Pirkanmaa	32 433	33 209	33 939	34 348	35 113	33 893	1 460	4,5
Keski-Suomi	18 104	18 334	18 549	18 790	18 700	17 715	-389	-2,1
Etelä-Pohjanmaa	13 257	13 394	13 496	13 526	13 743	13 010	-247	-1,9
Pohjanmaa	12 397	12 620	12 842	13 128	13 403	13 116	719	5,8
Keski-Pohjanmaa	5 139	5 164	5 258	5 343	5 432	5 251	112	2,2
Pohjois-Suomi	37 813	38 345	38 850	39 255	39 169	36 988	-825	-2,2
Pohjois-Pohjanmaa	33 136	33 664	34 152	34 516	34 611	32 786	-350	-1,1
Kainuu	4 677	4 681	4 698	4 739	4 558	4 202	-475	-10,2
Lappi	11 023	11 146	11 303	11 450	11 650	10 926	-97	-0,9
Lappi	11 023	11 146	11 303	11 450	11 650	10 926	-97	-0,9
Manner-Suomi	354 843	359 524	364 001	367 808	371 140	357 649	2 806	0,8
Koko maa	356 775	361 498	365 980	369 803	373 154	359 655	2 880	0,8
Ahvenanmaa	1 932	1 974	1 979	1 995	2 014	2 006	74	3,8

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 1: Kuljetusedun saavien peruskoulun oppilaiden %-osuus oppilaista vuosina 2013, 2015, 2017 ja 2021 sekä muutos AVIen aluejaon mukaan

Millä keinoilla kunnassanne on pyritty parantamaan koulukuljetusten kustannustehokkuutta?

Jos ja kun optimointi tarkoittaa sitä, että reitit maksimoidaan 2,5 tuntiin >

- 1) Laitonta
- 2) Negatiivisia ja yllättäviä heijastusvaikutuksia kustannuksiin mm. pahoinvoinnin lisääntyessä

Vuosi 2013

Syntyy vääjäämättä kuva maaseutuuhmisten **SAVUSTAMISESTA**: näyttää, että osassa kuntia koulu- ja -kuljetuspalvelut järjestetään tahallaan niin lapsiepäystävällisesti, että lapsiperheiden on pakko muuttaa pois.

N=189

1/2 Koulukuljetuksen järjestämisen haasteita kunnissa

(Lähde Kuntaliiton koulukuljetuskysely 2014)

- Todellisen kilpailun puute tarjouskilpailussa, sopivan kokoisten autojen saaminen reiteille. Tilataksit vähentyneet.
- Kunnan yleinen taloustilanne asettaa säästöpaineita myös kuljetuksiin. Kuljetuskustannusten jatkuva nousu.
- Julkinen joukko- / vuorolinjaliikenteen väheneminen
- Koulukuljetusten koordinaation vähäisyys ja puute.
- Reittittämisen vaikeus, pitäisi olla logistikko, joka vastaisi kaikista kuljetuksista.
- Yhteistyö ja kunnan resurssit eivät kohtaa vanhempien toiveita. Kunnat voisivat yhdessä kilpailuttaa koulukuljetuksia.
- Valtakunnallisen ohjeistuksen puute tien vaarallisuuden määrittelyssä.
- Oppilasaines. Nykyään tarvitaan jo koulukuljetuksissakin avustajia muiden oppilaiden turvallisuuden takaamiseksi.
- Kuljetusten lakisääteisyysessä pysyminen ja kuntapäätäjien ja kuntalaisten toiveiden ristiriita.

2/2 Koulukuljetuksen järjestämisen haasteita – eniten huoltajissa huolta aiheuttavat asiat

(Lähde: Itä-Suomessa huoltajilta kuultu palaute)

- 1) Koulumatkojen turvallisuus ja koulukuljetusten yleiset pelisäännöt**
- 2) Asiakaspalvelu, tiedottaminen ja viestintä**
- 3) Reittien ja jatkoyhteyksien toimivuus sekä aikataulutukset odotusaikoihin**

Kuljetusoikeuden saaneiden perusopetusoppilaiden päivittäisen koulumatkan kesto odotuksineen, luoka 1-6 (AVI:n PEPA-raportti 2017)

Kuljetusoppilaita koko maassa 21,5 %
 ➤ Itä-Suomessa 32,3 %
 ➤ Etelä-Suomessa 16,5 %

Kuljetusoikeuden saaneiden perusopetusoppilaiden päivittäisen koulumatkan kesto odotuksineen, (väh. 3 pv/viikko)			
Maakunta	Alakouluikäiset (luokat 1-6)		
	yli 2,5	1-2,5 h	alle tunnin
Etelä-Karjala yhteensä	0	701	519
Etelä-Pohjanmaa yhteensä	5	1173	1669
Etelä-Savo yhteensä	14	767	584
Kainuu yhteensä	1	700	563
Kanta-Häme yhteensä	5	880	740
Keski-Pohjanmaa yhteensä	0	341	758
Keski-Suomi yhteensä	1	1208	1392
Kymenlaakso yhteensä	17	328	306
Lappi yhteensä	0	579	1424
Pirkanmaa yhteensä	1	1677	1414
Pohjanmaa yhteensä	5	259	1619
Pohjois-Karjala yhteensä	10	1399	795
Pohjois-Pohjanmaa yhteensä	4	2045	2198
Pohjois-Savo yhteensä	3	1897	1372
Päijät-Häme yhteensä	0	919	780
Satakunta yhteensä	0	988	1097
Uusimaa yhteensä	0	3066	2503
Varsinais-Suomi yhteensä	2	1229	1203
Manner-Suomi	68	20156	20936

1 – 2,5 h

58 %

41 %

57 %

31 %

46 %

52 %

29 %

54 %

14 % +++

64 % - - -

48 %

58 %

55%

49 %

Miksi koulut näyttävät päättäjistä turhilta menoeriltä?

> johtuu tarkoitushakuisesta ja erittäin kapea-alaisesta (ja näin myös laittomasta) päätösvalmistelusta.

Lasketaan vain teknisiä ja helposti laskettavia lyhytaikaisia kustannusvaikutuksia.

Mennään KIINTEISTÖ edellä EI LAPSI edellä. Lapsia siirrellään kuin PALIKOITA (eivät reklamoi eivätkä osaa valittaa).

KAIKKI LAPSIIN, MUIHIN IHMISIIN JA ALUEISIIN LIITTYVÄT JURIDISET, PEDAGOGISET, HYVINVOINNILLISET SUORAT JA EPÄSUORAT VAIKUTUKSET JÄTETÄÄN SELVITTÄMÄTTÄ.

SISÄINEN VUOKRA on päättäjien tietoista harhaanjohtamista.

- SV koostuu pääoma- ja ylläpitovuokrasta. SV:ssä liikkuvat isot rahat kunnan toisesta taskusta toiseen. Harva kuntapäättäjä ymmärtää sisäisestä vuokrasta mitään. Suuri osa rahasta on **virtuaalirahaa**, ei todellista rahaa (tätä ei kuitenkaan kerrota).
- Sen avulla tilapalvelun tai viranomaisen esittämä vuosittainen koululakkautussäästö saattaa helposti nousta 10-kertaiseksi koulun todelliseen vuosikustannukseen nähden.
- Kunnat ovat väittäneet valtuustolleen saavansa n. 200 000 – 500 000 € vuosittaiset säästöt yhdestä lakkautetusta koulukiinteistöstä. Jos tämä pitäisi paikkansa, kunnilta pitäisi **vuosittain** säästyä noin **1 miljardi** euroa lakkautetuista kouluista. Periaatteessa valtio voisi luopua tämän johdosta kokonaan valtionosuuden maksamisesta kunnille koko yleissivistävän koulutuksen (perusopetus ja lukio) osalta – ja vielä jäisi rahaa kunnille ylikin...

... MISSÄ OVAT SÄÄSTÖT? Mitkään tällaiset väitetyt säästöt eivät ole realisoituneet.

... ja kun ideologisista ja arvovaltasyistä koululakkautuksia ei ole tutkittu tai seurattu (+ järjestyttävää erhettä ei kehdeta myöntää) , sama meno vain kiihtyy, kun vaadittuja säästöjä ei synnykään... mikään ei meinaa pysäyttää tätä

TYHMYYTÄ ja ITSEPÄISYYTTÄ.

- Ei edes pyritä aitoon sisäiseen vuokraan, joka kertoisi todenmukaisesti yksikkökohtaiset kustannukset. Kaikki kulut sälytetään kaikkien koulujen harteille ja kuvitellaan, että esitetty spekulatiivinen vuokrasumma säästyy, kun koulu lakkautetaan. Sisäisen vuokran kustannukset siirtyvät vain tasattavaksi jäljelle jäävien koulujen harteille.
- Hallintolain kannalta katsottuna (so. päätösvalmistelun oikeellisuus ja laillisuus) kiinteistökustannustiedon kohdalla olevaa virhettä ei voi mitenkään pitää vähäisenä, koska juuri tällä tiedolla on ratkaiseva merkitys siihen, mihin ratkaisuun asiassa päädytään.

MISSÄ OVAT SÄÄSTÖT?

- 32 vuodessa on **lakkautettu 58 %** Suomen **peruskouluista**, eli noin 2 808 peruskoulua. Samaan aikaan oppilasmäärä on vähentynyt 4 %. Etenkin lukion oppilaitosverkko, osin myös amm.koul., pysynyt sen sijaan vakaana.
- Kaikista koulutusmuodoista perusopetuksen menot ovat kasvaneet eniten (20 v): perusopetuksen käyttökustannukset oppilasta kohden ovat nousseet 113 %, lukion 88 % ja ammatillisen koulutuksen 59 %.
- Lasten korjaavalle psykososiaaliselle sairaanhoidolle ja muulle sote-puolelle aiheutettu räjähdysmäinen volyymikasvu ei ole em. livoissa mukana.

SÄÄSTÖJEN SIJAAN SAATU LISÄÄNTYNEET KUSTANNUKSET JA PAHOINVOINTI.

Lähes kaikki rehtorit kertovat mielenterveyden haasteiden lisääntyneen peruskoulussa – "Aikuisten pahoinvointi heijastuu lapsiin"

OPPILAIKEN MIELENTERVEYDEN HAASTEET OVAT LISÄÄNTYNEET KOULUSSANNE...

Kahden viime vuoden aikana?

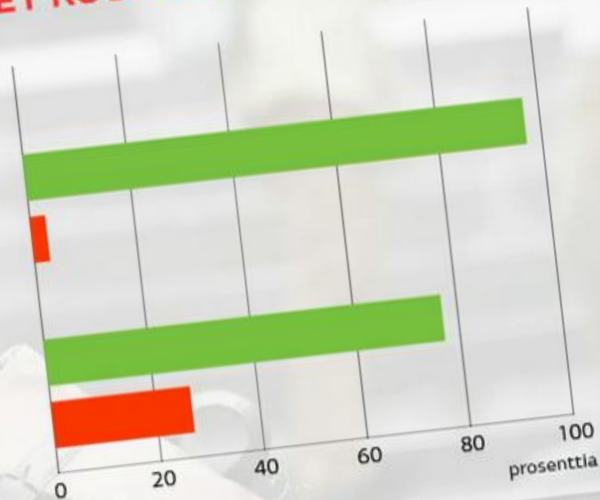
Kyllä 97%

Ei 3%

Kevätkauden 2022 aikana?

Kyllä 77%

Ei 23%

Lähde: Rehtorikysely / MTV Uutiset, Suomen Rehtorit ry
Vastaaajien kokonaismäärä: 118

Karu tulos: Lähes kaikki rehtorit kertovat mielenterveyden haasteiden lisääntyneen peruskoulussa – "Aikuisten pahoinvointi heijastuu lapsiin"

QUO VADIS, FINLANDIA?

➤ Suomen oikeus- ja tuomioistuinjärjestelmässä on **SOKEA PISTE** lapsen kohdalla kouluverkkopäätöksenteossa. Maaseudun lapset ovat jääneet ilman oikeussuojaa. Miksi etenkin hallinto-oikeudet sallivat kuntien laittoman toiminnan?

Eivät edes tuomioistuimet, laillisuusvalvojat tai lainsäätäjä (=eduskunta) ota huomioon tai arvioi lasten sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista (LOS, PL, HL, KL, PoL, LSL).

1) Lapsen mielipidettä ei kuulla eikä sitä selvitetä päätöksenteossa.

2) Lapsivaikutusarvioita ei tehdä miltei osin milloinkaan.

> vuodesta 2017 lähtien on alkanut tulla myönteistä kehitystä...

... ollut usein kuitenkin vain muodollista tekemistä (so. LAVA vain paperilla).

3) Lapsen oikeuksien ja edun toteutumista ei turvata päätöksenteossa – kaikkien muiden intressiryhmien (so. aikuisten vahvojen edunvalvontaryhmien) edut huomioidaan kyllä.

➤ **Eduskunnan ja hallituksen tulisi harmonisoida normi- ja resurssiohjaus tukemaan toisiaan – nyt osaltaan ristiriidassa.**

Voimassa olevaa lainsäädännön toteutumista edistetään valtion rahoituksen keinoin, esim. pienkoululisän palauttaminen.

➤ **Valtion kantaa aina viime kädessä vastuun, että yhdenvertaiset perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat – jos vaarassa, ryhdyttävä toimenpiteisiin.**

Kerjäläisperhe maantiellä
Ekman 1860

Suuret nälkävuodet 1866-68:
8 % väestöstä kuoli nälkään.
(Huom. v. 1866 kansakouluasetus)

5

Finland is the most competitive country in the EU and the 4th globally

Macroeconomic environment

- ✓ GDP..... 201 300 M€
- ✓ GDP per capita 37 018 €
- ✓ Credit rating AAA stable

Finland

Peaceful and stable society to operate in

- #1 in Property Rights
- #1 in Protection of minority shareholders' interests
- #1 in Intellectual Property Protection
- #3 in Transparency of policymaking
- #1 in Least-corrupt countries
- #2 in Ethical behavior of firms
- #2 in Low burden of customs procedures

The Global Competitiveness Report 2014-2015

- Jos meillä johonkin EI ole VARAA, niin
- LAADUTTOMAAN ja EPÄYHDENVERTAISEEN kasvatus-, opetus- ja tutkimusjärjestelmään.
VAIN LAADUKKAAT ja kohtuullisesti KATTAVAT koulutuspalvelut ovat kansakunnalle TUOTTAVA SIJOITUS.

→ Menneiden sukupolvien strategia on ollut **kaukonäköinen** ja menestyksekkäs.

- Maailman talousfoorumi WEF 2015:

”Suomi on maailman paras maa.”

(1. Suomi, 2. Norja, 3. Sveitsi, 4. Kanada, 5. Japani, 6. Ruotsi, 7. Tanska, 8. Hollanti, 9. Uusi-Seelanti, 10. Belgia)

Snellman:

”Suomi ei voi mitään väkivallalla,
SIVISTYKSEN VOIMA on sen ainoa pelastus.”

YKSILÖN ja myös YHTEISKUNNAN
kehittämiseen sopii sama totuus:

**Short term pain...
for long term gain**